

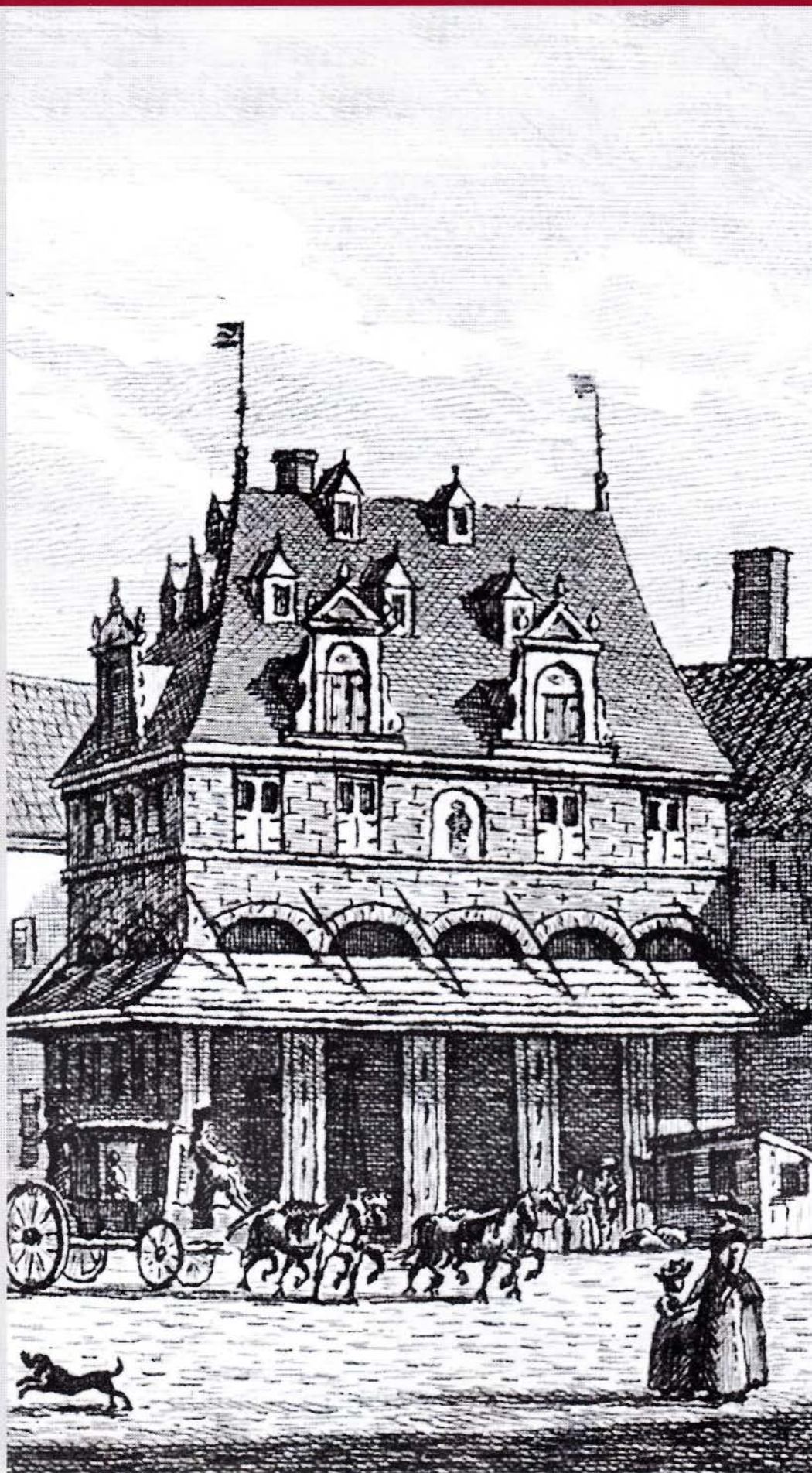
OUD HOORN

nummer 4

23e jaargang,
15 december 2001

In dit nummer o.a:

- De Waag en Hendrick de Keyser
- Fotoverslag najaarsledenvergadering
- Nicolaas Piekart en de Drieboomlaan
- Muziekonderwijs al vanaf 1359 in Hoorn



Kwartaalblad van de Vereniging Oud Hoorn.

Losse nummers, voorzover voorradig verkrijgbaar tegen betaling van € 4,55 per stuk voor leden en € 5,70 voor niet-leden.

Vereniging Oud Hoorn:

Onder de Boompjes 22

1621 GG Hoorn

Tel. 0229-273570

Tevens voor opgave nieuwe leden

www.verenigingoudhoorn.nl

Openingstijden

verenigingsgebouw:

dinsdag, donderdag en

zaterdag 10.00-16.00 uur

Bestuur:

A.G.F. van Weel, voorzitter

Mevr. P.M. Huisman, secretaris

F.L. van Iersel, penningmeester

L.P.M. Hoogeveen, archivaris

A. Boezaard

Mevr. M. Faber-Zwart

J. Rietvink

Mevr. M.A. Veerman-Boon

M.J. Moeskops

vacature

Contributie Oud Hoorn:

minimaal € 20,50 per jaar, inclusief toezending van het kwartaalblad.

Lidmaatschap voor het leven door:

- a. een éénmalige bijdrage van minimaal € 572,- indien het lid 45 jaar of ouder is, of door:
- b. een éénmalige bijdrage van minimaal € 409,-, indien het lid 55 jaar of ouder is.

Giro 72 29 54 t.n.v.

Vereniging Oud Hoorn,

Onder de Boompjes 22, 1621 GG Hoorn

Redactiecommissie:

L.P.M. Hoogeveen, H.A. Lansdaal,

H.W. Saaltink, Femke Uiterwijk, F.L. Zack

Redactie-adres:

F. Uiterwijk, Grote Oost 98-100

1621 BZ Hoorn, tel. 0229-210220

Ereleden:

Mr. Dr. B.R. Canneman,

oud-burgemeester †

H. Krijgsman, oud-bestuurslid †

C. Kuppens, oud-administrateur †

D. Breebaart, oud-voorzitter Stichting

Stadsherstel Hoorn

Drs. H.M. van den Berg, kunsthistorica

J.L.N. Dijkstra, oud-redactielid †

J.M. Baltus, oud-voorzitter †

J.P.H. v.d. Knaap

J.E.J. Lamers

A. de Graaf

Copyright:

Gehele of gedeeltelijke overname van teksten en/of illustraties uit dit blad is alleen toegestaan na toestemming van de auteur of de redactie van Oud Hoorn.

Productie kwartaalblad:

Vormgeving en pre-press:

Nyvonco, Heerhugowaard

Druk: Drukkerij Klaassen B.V., Zwaag

INHOUD

De Waag en Hendrick de Keyser.....	139
Van de bestuurstafel.....	147
Het vroege verhaal van de kleine 'Bels'.....	152
Kerkmeijer-De Regtstichting 2001.....	156
Nicolaas Piekart en de Drieboomlaan.....	157
Documentatiecentrum Oud Hoorn.....	159
Stadsbeeld, restauraties, wijzigingen, verval.....	160
Nieuw lezingenseizoen begonnen.....	166
Men vraagt ons.....	167
Lezers schrijven / Zij werd later mijn moeder.....	173
Jaarverslag van de vereniging 'Het Carillon'.....	174
Muziekonderwijs al vanaf 1359 in Hoorn.....	175
Met de bus van Pampus naar Naarden.....	178
Kent u Hoorn ook zo?.....	180
Oud Hoorn is te zien over de hele wereld.....	182
Index 2001.....	183
Hoe Hoorn veranderde.....	184

Bij de voorplaat:

Rechtergedeelte van een achttiende eeuwse prent van de Rode steen met het toenmalige stadhuis en de Waag gemaakt door Jan Bulthuis.

Foto's en illustraties:

Archiefdienst Westfriese Gemeenten, Henk Overbeek, Hillebrand Peerdeman, Jan Plukkel, Femke Uiterwijk, Ton van Weel, Westfries Museum, Frans Zack.

Volgend nummer en inleverdatum kopij:

Het volgende nummer (24e jaargang nr. 1) zal omstreeks 15 maart 2002 verschijnen. U wordt verzocht eventuele kopij voor dit nummer uiterlijk 1 februari 2002 in te leveren bij het redactie-adres: F. Uiterwijk, Grote Oost 98-100 1621 BZ Hoorn.

Westfries Museum:

Rode Steen 1, Hoorn (tel. 0229-280022). Geopend: het gehele jaar; maandag t/m vrijdag van 11.00 -17.00 uur; zaterdag en zondag van 14.00-17.00 uur.

Bureau: Achterom 2-4, 1621 KV Hoorn.

Archiefdienst Westfriese Gemeenten:

Het streekarchief is gevestigd in het Stadhuis van Hoorn, Nieuwe Steen 1

tel. 0229 - 252200. Postadres: Archiefdienst Westfriese Gemeenten,

Postbus 603, 1620 AR HOORN, awg@hoorn.nl

De studiezaal is geopend van maandag t/m vrijdag van 9.00-17.00 uur.

Tussen 12.30 en 13.30 en ná 16.30 uur kunnen geen stukken meer worden aangevraagd.

Avondopenstelling elke tweede en vierde donderdag van de maand van 19.00-21.45 uur: Na 20.00 uur zal de toegang naar de studiezaal worden afgesloten. Uiteraard is het voor bezoekers wel mogelijk op het gewenste tijdstip te vertrekken.

Museum van de Twintigste eeuw / Maquette Hoorn anno 1650.

(Eigendom van Ver. Oud Hoorn):

Bierkade 4 en 4a, Hoorn. Geopend: dinsdag t/m zondag van 10.00-17.00 uur.

De Waag en Hendrick de Keyser

Bronnen in het Hoornse stadsarchief

Jan de Bruin

In de zomer van 1996 was het nieuws voor de plaatselijke pers: bij de Archiefdienst Westfriese Gemeenten was het definitieve bewijs gevonden, dat Hendrick de Keyser de geestelijke vader was van het waaggebouw op de Rode Steen. In de burgemeestersrekening uit 1608 bleek een betaling voor te komen aan de beroemde Amsterdamse bouwmeester wegens het maken van diverse ontwerp-tekeningen voor de nieuw te bouwen Waag. Deze toevallige vondst was voor mij aanleiding om alle uit de periode van de bouw daterende notulen en rekeningen systematisch door te nemen. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in een lijst van transcripties van vermeldingen in het stadsarchief betreffende de voorbereiding, voortgang en voltooiing van de bouw van de Waag in de periode 1607-1611.¹

Veel van het gevondene is ooit al eens voor publicaties gebruikt. Zo schreef J.C. Kerkmeijer reeds in 1911 over de betrokkenheid van Hendrick de Keyser bij de bouw, ondermeer als aannemer van de blauwe 'Noordduynsteen' waaruit de Waag is opgetrokken.² In het in 1955 verschenen standaardwerk van H.M. van den Berg over de monumenten in de provincie Noord-Holland werd een belangrijk nieuw gegeven aan de kennis over de Waag toegevoegd. Want op pagina 126 valt te lezen:

'de Vroedschap [besloot] in 1608 ter plaatse van de oude Waag een nieuw gebouw op te laten trekken. Al spoedig wordt in de rekeningen naast de naam van de stadsfabriekmeester die van de Amsterdamse "ingenieur" Hendrick de Keyser genoemd. Aanvankelijk was deze als steenleverancier bekend; uit de stadsrekening van 1608 blijkt echter dat hij 32 gulden 2 stuiver ontvangt voor "verscheidene uijtwerpen ende patronen" (publicatie door T.R. Mulder in voorbereiding). In 1609 wordt zijn raad gevraagd inzake de hoogte van het gebouw in verband met het uiterlijk aspect en in hetzelfde jaar werken Hendrick de Keyser en een P. Noremberg met de Hoornse fabriekmeester samen aan het opmeten van de kozijnen voor de dakkapellen. Uit de aanbesteding blijkt dat het stadsbestuur uit de ontwerpen van Hendrick de Keyser er een gekozen heeft voor uitvoering. [...]"³

Jammer genoeg is de voorgenomen publicatie van Mulder, de toenmalige gemeentearchivaris en conservator van het Westfries Museum, er niet gekomen. Wellicht daardoor

heeft zijn archiefonderzoek betreffende de Waag niet de aandacht gekregen die het verdient. Vast staat echter dat de toevallige 'ontdekking' in 1996 veel eerder al eens was gedaan en door Van den Berg op waarde geschat.

In 1991 is in opdracht van de gemeente Hoorn een bouw-historisch onderzoek gedaan naar de Waag. Dit onderzoek stond in een ongepubliceerd gebleven rapport, waarin tot dan toe onbekend bronnenmateriaal werd genoemd.⁴ In 1996 liet zich vervolgens aanzien, dat op korte termijn zou worden begonnen met de voorbereiding van een boek over de Waag, dat zou moeten verschijnen in de onvolprezen Bouwhistorische Reeks. Oorspronkelijk was het de bedoeling om de transcripties hierin op te nemen. Het is echter nog altijd onduidelijk of en wanneer het 'Waag-project' zal worden gerealiseerd. Inmiddels zijn de transcripties op 30 november 2000 tijdens de presentatie van de nieuwe kalender van de gemeente Hoorn overhandigd aan Prof. Dr. Ir. R. Meischke, erelid van de Vereniging Hendrick de Keyser. Naar aanleiding hiervan is besloten om de publicatie van het materiaal ten behoeve van geïnteresseerden in de bouwhistorie van de Waag niet langer uit te stellen.

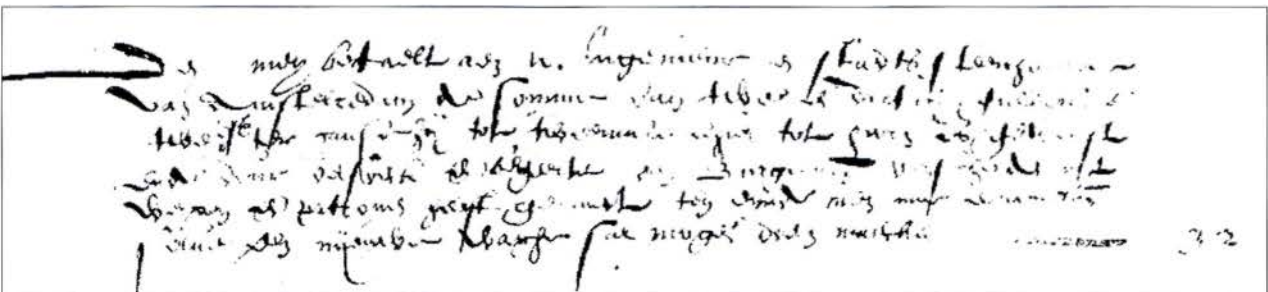
In onderstaand overzicht zijn de voor de ongeoeffende lezer soms zeer moeilijk te ontcijferen originele teksten in leesbaar schrift overgezet. Iedere transcriptie wordt voorafgegaan door een datering, een bronomschrijving en een vermelding van de vindplaats in het stadsarchief, kortweg aangeduid als 'OAH' (= oud-archief Hoorn). Letters of lettergrepen die in de originele teksten door het - in de zeventiende eeuw zeer veel voorkomend - gebruik van afkortingstekens niet 'zichtbaar' zijn, zijn in de transcripties tussen rechte haken weergegeven.

Van hertaling van de teksten in modern Nederlands heb ik afgezien.

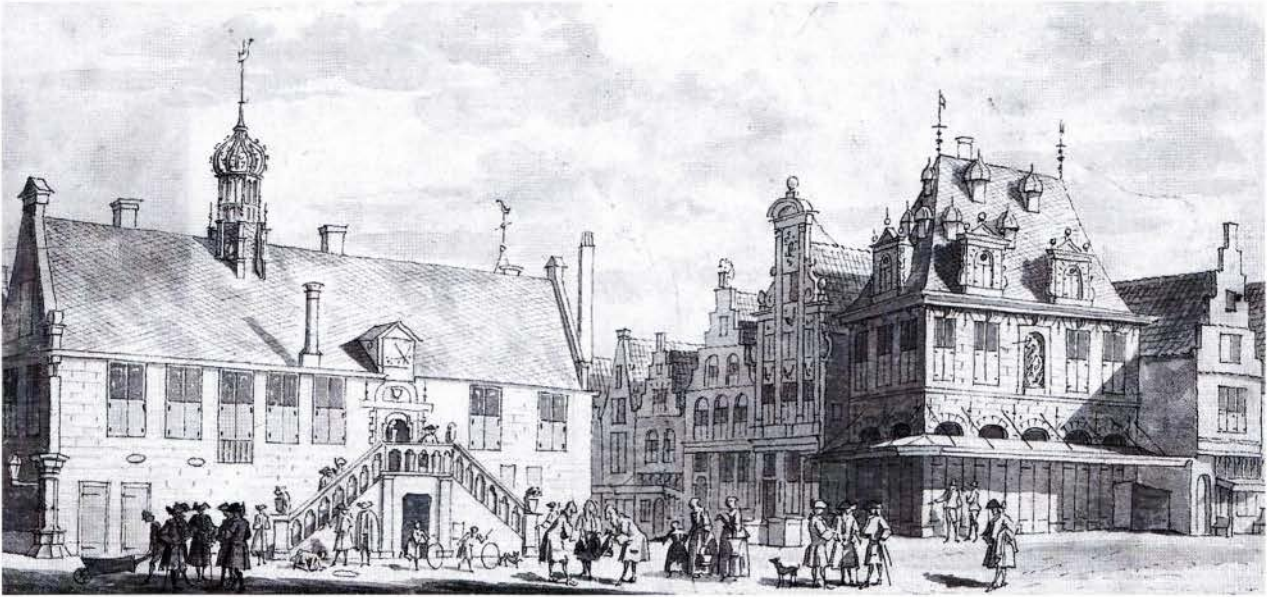
3 september 1607 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 92 (fol. 466)]

'Off men de waege deser stede zall insetten⁵ tot aen de huysinge van Cornelis Jans[s]oon Baerts. Is goetgevonden dat men in den aenstaenden voorjaer de waege insetten



Inschrijving in de burgemeestersrekening van Hoorn van de betaling aan Hendrick de Keyser van 32 gulden en 2 stuivers wegens levering van ontwerp-tekeningen voor de Waag, 30 of 31 mei 1608. (AWGH)



Stadhuis en Waagegebouw aan de Rode Steen. Reproductie naar tekening door Cornelis Pronk uit 1727 (WFM)

Dordrecht voor de stadt gecoft heeft om die waghe off te macken: f 1014.-.-'

23 mei 1609 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 92 (fol. 503)]

'Off men de vooreynd van de huysen staende op 't westeynd van de Oosterstrate, aen de noortzijde des straets, wat zullen afnemen, zoo omdat de nieuwe waege te ciertlijcker zoude staen, als oock om aldaer meerdere ruymte te hebben.

In state totdat de nieuwe waege geset zal wesen.'

27 juni 1609 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 92 (fol. 504)]

'In deliberatie geleyt hoe hooch men de vloer van de nieuwe waege zal leggen. Es bij de meeste stemmen goetgevonden dat dezelve vloer zal twee voeten hooger wesen als nu es het hoochste van de Roosteen.

Ende dat men de waege nyet vast zal maecken aen 't huijs eertijts Jannetgen Roods, nu Willem Pietersz Caescoop ende Dirck Jans[s]oon Colen toebehoorende.'

27 juni 1609 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 103 (fol. 21r)]

'In deliberatie geleyt hoe hooch men de vloer van de nieuwe waech zal maecken. Ende es bij de meeste stemmen goetgevonden dat men de vloer van de waege sal maecken twee voeten hooger als nu es het hoochste van de Roosteen.

Ende dat men de waege nyet vast sal maecken aen 't huijs eertijts Jannetgen Roodts, nu Willem Pietersz Caescoop ende Dirck Colen toebehoorende.'

29 juni 1609 (burgemeestersrekening)

[OAH, bergnr. 248]²¹

'Den negenendetwintichsten juny anno 1609 betaelt aen Heyndrick die Keyser die somme van tweeduyse[n]vijfhondertachtendetachtich gulden vijf stuyvers in minderinge van de blauwe norduyn²² van de nieuwe wage deeser stede, comt: f 2588.5.-.'

1 juli 1609 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 92 (fol. 504-505)]

'De putte bij de oude waege es deur het heyen gebroocken ende bedurven ende wordt geoordelt irreparabel te wesen. Burgem[eeste]r[e]n worden geautoriseert met de fabryckm[eeste]r[e]n ten besten over te leggen off men de putte met puy[n] off met sant zal vullen, dan off men oock in de putte zal heyen omme het fundament van de nieuwe waege well te versorgen.

Dat men met het maecken van de nieuwe waege voortvaeren²³ zal ende middelretijde bedencken waer men een andere putte zal mogen maecken.'

1 juli 1609 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 103 (fol. 21v)]

'De put bij de oude wage es deur het heyen gebroocken ende bedurven ende wordt geoordelt irreparabel te wesen. Burgemeesteren worden geautoriseert met de fabryckm[eeste]r[e]n ten besten over te leggen off men de putte met puy[n] off met sant zal vullen, dan off men oock in de putte zal heyen omme het fundament van de nieuwe waege well te versorgen. Dat men met het maecken van de nieuwe waege voortvaeren zal ende middelretijde bedencken waer men een andere putte zal mogen maecken.'

9 juli 1609 (burgemeestersrekening)

[OAH, bergnr. 248]

'Ten selven daghe betaelt Willem Dircxz Brouwer de summe van achtendeveertich gul[den] neghen stu[vers] ter cause van eenendevijftich halffvaten biers bij hem an [den] stadt ghelevert in 't heyen van [den] fondamenten van de waghe, yder halffvat tot achthien stu[vers], ende een stu[ver] brenghen, comt: f 48.9.-.'

11 juli 1609 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 92 (fol. 506)]

'Burgem[eeste]r[e]n ende raden voornoemt, genomen hebbende inspectie op de hoochte van de vloer van de nieuwe wage, hebben goetgevonden ende geresolveert, dat het basement off het onderste van de hertstien²⁴ geleyt zal

worden vijthien duymen boven het hoogste van de Roode Stien, ende dat het bovenste van de drempels op gelijcke vijthien duymen boven het hoogste van de Roode Stien zal leggen, teneynde in toecommende tijde de drempel ende de vloer seven duymen zullen mogen worden verhoogt ende alsdan het werck op zijne proportie²⁵ zal mogen worden gebracht.

Bij eenige geproponereert zijnde dat men een halfvoet voor het sincken van 't werck zoude nemen,²⁶ es 'tselfde bij de meeste stemmen nyet goetgevonden.

Aengaende de dicte van des waechs noorderzijdmuyr ende van de oostergevel es goetgevonden, dat de zijdmuyr uyt den westen $2\frac{1}{3}$ ten halfwegen toe off daerontrent, ende voorts drie stienen, ende de oostergevel 2 stienen dick gemaect zal worden.'

11 juli 1609 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 103 (fol. 22r)]

'Burgem[eeste]r[e]n ende vroetschappen voorn[oem]t, genomen hebbende inspectie van de hoochte van de vloer van de waege, hebben goetgevonden ende geresolveert²⁷ dat het basement off het onderste van de hertsteen geleyt zal worden boven het hoogste van de Roode Steen vijf-

thien duymen, ende dat het bovenste van de drempels op gelijcke vijthien duymen boven het hoogste van de Roode Steen zal leggen, teneynde in toecommende tijde de drempel ende de vloer seven duymen zullen mogen worden verhoogt²⁸ ende²⁹ alsdan het³⁰ werck³¹ op zijn proportie sall mogen worden gebracht.

Bij eenige geproponereert zijnde dat men een halfvoet voor het sincken van 't werck zoude nemen, es bij de meeste stemmen nyet goetgevonden.

Aengaende de dicte van de noorderzijdelmuyr ende³² van de oostergevel es goetgevonden, dat de zijdelmuyr uyt den westen³³ $2\frac{1}{3}$ ten halfwegen toe off daerontrent ende voorts 3 steenen, ende de oostergevel 2 steenen dick gemaect zal worden.'

15 juli 1609 (notulen vroedschap)

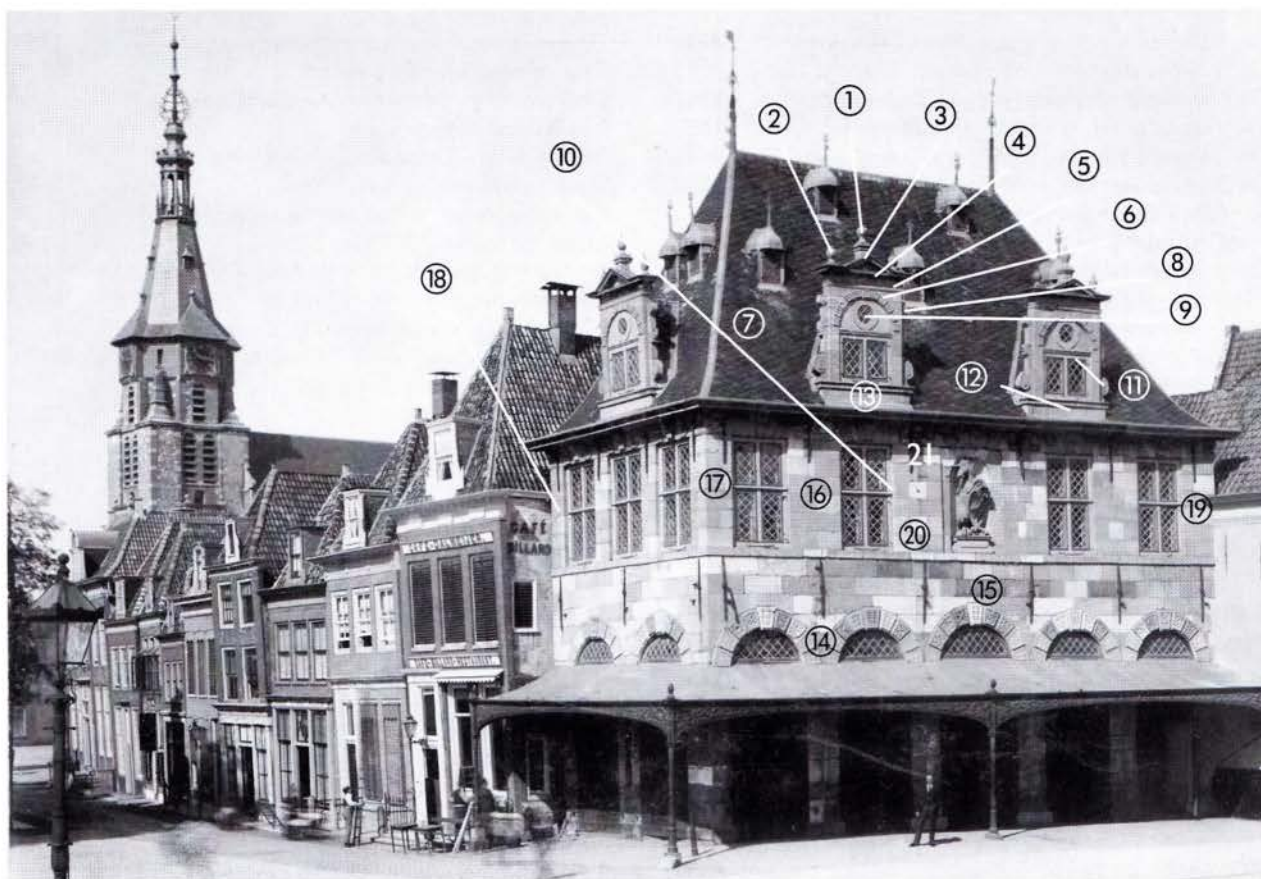
[OAH, bergnr. 92 (fol. 508)]

'Off men des waeghs drempel in 't westen noch een voet laeger zal mogen leggen als well den elfden deses maents july goetgevonden was.

Is verstaen dat men nu op de voet den elfden deses genomen het werck van de waege zal maecken, ende dat men naemaels, als 't werck gesoncken zal wesen, op 't verlaegen van dezelve drempel zal mogen delibereren.³⁴



De Rode Steen tijdens de kaasmarkt. Rechts de Waag waar kaasdragers met elkaar staan te praten. De nieuw gebouwde Grote Kerk, die de vorige die in 1878 in vlammen opging verving, staat nog in de steigers



De omcirkelde cijfers op de foto corresponderen met de cijfers in de cirkeltjes in onderstaande tweede kolom en die op pagina 144 en 145.

15 juli 1609 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 103 (fol. 23r)]

'Off men des waegs drempel in 't westen noch een voet laeger zall mogen leggen als well den 11 deses maents july goetgevonden was. Is verstaen dat men nu op de voet den elfden deses genomen het werck van de waege zall maecten, ende dat men in toecommende tijde, als 't werck gesoncken zall wesen, alsdan op 't verlaegen van dezelve drempel zall mogen delibereren.'

7 september 1609 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 93 (fol. 3)]

'Burgem[eeste]r Willem Pieterss[oon] Crap, gaende nae Den Haege over Amsterdam, wordt geautoriseert te sprecken aldaer t' Amsterdam met Henryck de Keiser, steenhouwer, off men het tweede viercant van de wage een voet, twee off drie zoude mogen verhoogen sonder het werck in zijne forme hinder te doen.'

7 september 1609 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 103 (fol. 24r)]

'Burgem[eeste]r Willem Pieterss[oon] Crap wordt geautorizeert, gaende na Den Haege over Amsterdam, aldaer t' Amsterdam met Henryck de Keyser, steenhouder, te spreken off men het tweede viercant van de wage een voet, twee of drie zouden mogen verhogen sonder het werck in zijne forme enich hinder te doen.'

7 september, 17 november en 18 november 1609 (memoriaal burgemeesters)

[OAH, bergnr. 151 (fol. 193)]

De metinge van de blauwe steen aen de waege.

Copie uyt eenne schedule³⁵ die gescreven es bij Pieter Janss[oon], fabryckm[eeste]r deser stede.

Gemeten met Mr. Hendrick de Keyser ende Pieter Norenburgh een dackcosijn aen de nieuwe waege, anno 1609 den 7 september:

De cijfers in de cirkeltjes verwijzen naar de foto

① De bovenste peer groot	2850	
② 2 peeren lager elck	2450, f[ecit] 4900}	
de 3 peren:		7750
③ 't Viercant onder de peer:		1200
④ Het decxel ofte schulp, driehoekich:		3750
⑤ 't Viercant ofte fries daeronder:		5800
⑥ De lijst:		1425
⑦ 3 poortstukken ofte clauwen:		7500
⑧ De hoekstukken ende lijst boven 't ronde gat:		2450
⑨ Het ronde gat:		2550
⑩ De twee posten van 't cosijn:		1400
⑪ 4 drempels onder ende boven van 't cosijn 43/4, f[ecit]:		1900
⑫ De middelste post van 't cosijn:		825
⑬ 2 stucx noch tot 550:		1100
Van achter het werck dat den dach beschijnt:		<u>4550</u>

Summa drie dackcosijns, 1266,00, het eene: 42200

Aen den 17 november gemeten met dito Hendrick de Keyser ende Guillaume van Norenburgh, broeder van dito Pieter:

d' Onderste plemp in 't noorden aen

Cornelis Jansz Baerts:	1164	van de pilaer:	1008
De 4 slechte stukken in dito pilaer, 2184 duym:	8736	Dito plemp op de pilaer in 't zuydwest:	1719
De 3 cussenstukken in dito pilaer, 1334:	4002	Dito middelplemp in 't west:	1581
De 6 cleynste drempels, yder 1632 duym, comt:	9792	Dito plemp in 't noorden aen Corn[elis]	
De tweede pilaer in 't west, d' onderste plemp:	1552	Jans Baerts' huys:	1296
De 4 slechte stukken, 2359 duym yder:	9436	Binnen in de waech van de middelpilaer in	
De 3 cussenstukken, 1860 duym:	5580	't west gemeten:	2688
De derde pilaer, d' onderste plemp in 't		De 4 binnencourtoysen aen de suydsijde	
s[uid] w[esten]:	1621	onder de balcken, 560 d[uym]:	2240
De 4 slechte stukken in dito pilaer,		⑭ De 6 puncten tuschen de booch	
2340 yder stuck:	9360	inschietende, yder 1100 d[uym]:	6600
De 3 cussensstukken, elck 1798:	5394	⑮ 9 stukken in yder booch, elck stuck 765	
De vierde pilaer om 't zuyden, d' onderste plemp:	1449	duym, 6885 d[uym] ende 7 boogen:	48195
De 4 slechte stukken, yder 2184:	8736	't Viercant boven de slotstukken, lang 834	
De 3 cussensstukken, elck 1682:	5046	duym, diep 43 d[uym]:	35862
De 3 volgende pilaers, yder 15231, comt:	45693	De 3 puncten in 't oost, noorden ende	
De middelste ende grootste drempel:	1887	zuydwest, tsaemen:	<u>2442</u>
De oosterste pilaer aen Jannetgen Roodts plemp:	920	Den 17 novemb[er] gemeeten 't onderste viercant,	
De vier slechte stukken, yder 1569 duym:	6440	in 't geheel summa:	<u>249605</u>
De 3 cussenstukken, yder 1029 duym:	<u>3087</u>		
Summa de plempen, pilaers ende drempels:	<u>129895</u>	Den 18 november gemeten:	
Verte ³⁶		De plemp op 't eerste viercant buyten:	8304
Noch den 17 november:		Dito binnen in de sael:	7400
De plempen, drempels ende pilaers aen		De sprong van de plemp neffens de cosijns:	2310
d' ander zijde:	129895	⑯ cosijns, daarvan yder hout 7433, comt:	52031
De 5 courtoysen in 't noorden onder de		n De 4 viercante percken tuschen de cosijns	
onderste balcken, 759, f[ecit]:	3795	in s[uid], 5376, f[ecit]:	21504
De 4 plempen op 't viercant van de pilaers,		⑰ Den hoeck in 't suydwest:	5280
elck 1209 d[uym]:	4836	2 viercante percken in 't west, 2945 elck:	5890
De 4 binnenwercken in de waech boven		⑱ De noorderhoeck aen Cornelis Jansz Baerts:	4679
dito plempen, 1862 d[uym]:	7448	⑲ D' oosterhoeck aen Jannetgen Roodts:	5252
De plemp in 't oost boven het viercant		De nis achter het wapen:	7252



Kaasmarkt op de Rode Steen omstreeks 1900. Rechts Waaggebouw en café Dalmeyer. Het plein is verrijkt met het standbeeld van Jan Pietersz. Coen.

② De pedestael onder het wapen, dubbel gemeten:	2365
② 4 arketraven op de sijden, 700 yder, f[ecit]:	2800
3 arketraven op yder hoeck een, 826 yder, f[ecit]:	2478
10 courtoisen onder de lijst, 750 duym yder:	7500
8 groote courtoisen onder dito lijst, elck 1144 d[uym]:	9152
De fries in 't geheel bij den anderen gebracht:	14408
De lijst is lang gemeten 926 d[uym], breet 41 ende dub[bel] 82, f[ecit]:	75932
3 pedestaelen onder de dackcosijns, 4128 d[uym] yder:	12384
12 courtoysen op de zael binnen, yder 2100 duym:	25200

Den 18 november gemeten d[uymen]: 272121

De drie dackcosijns:	126600
Het tweede viercant:	272121
Het onderste viercant:	<u>249605</u>

Summa in 't geheel: 648326,
aen 18 st[uyvers] voet, f[ecit]: f 5834.14.-

Boven 't gene voors[chreven] staet cost de eenhoorn die
aen de voors[chreven] wage gestelt es de
somme van: f 100.-

Ende noch van eenige oncosten tot de wage gedaen de
somme van: f 17.10.-

24 september 1609 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 103 (fol. 24r)]

'Off men de nieuwe waege maecken zall boven plat off met
een opstaende dack met leyen gedect, gelyck de oude
waege geweest es. Is goetgevonden dat men de nieuwe
waege zall maecken met een opgaende dack ende met
leyen gedect.'

24 september 1609 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 93 (fol. 4)]

'Off men de nieuwe waege boven plat zall maecken off met
een opstaende dack met leyen gedect, gelyck de oude
waege geweest es. Is goetgevonden dat de waege zal wor-
den gemaect met een opgaende dack ende met leyen
gedect.'

29 september 1609 (burgemeestersrekening)

[OAH, bergnr. 248]³⁷

'Opten neghenendewintichsten septembris betaelt an
Heyndrick Ceyser, steenhouwer tot Amsterdam, de
summe van achthondert gul[den] in minderinghe van de
blauwee steen an des stadts waghe, compt: f 800.-.'

16 december 1609 (burgemeestersrekening)

[OAH, bergnr. 248]³⁸

'Den XVI^{en} december betaelt aen Hendrick de Keyser,
ingenieur wonende tot Amsterdam, de somme van vijf-
thienhondert Karolusguldens in minderinge van 't gene hem
van de stadt es competerende van geleverde blauwe nor-
duynsteen tot opbouwinge van de wage: f 1500.-.'

1 februari 1610 (burgemeestersrekening)

[OAH, bergnr. 248]

'Den eersten february anno 1610 betaelt aen Heyndrick

die Keyser, ingenieur wonende tot Amsterdam, die somme
van negenhondertwaelf gulden negen stuyvers als reste
ende in volle betalinge van de blauwe steen aen de wage
deeser stede, comt: f 912.9.-.'

16 april 1611 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 93 (fol. 47)]

'In deliberatie gehouden off men aen de waege een trappe
zall maecken ende waer dezelve trappe gestelt zoude wor-
den.'

16 april 1611 (notulen vroedschap)

[OAH, bergnr. 103 (fol. 80r)]

'In deliberatie gehouden of men een trappe aen de waege
zall maecken ende waer men de trappe zall stellen.'

Velius

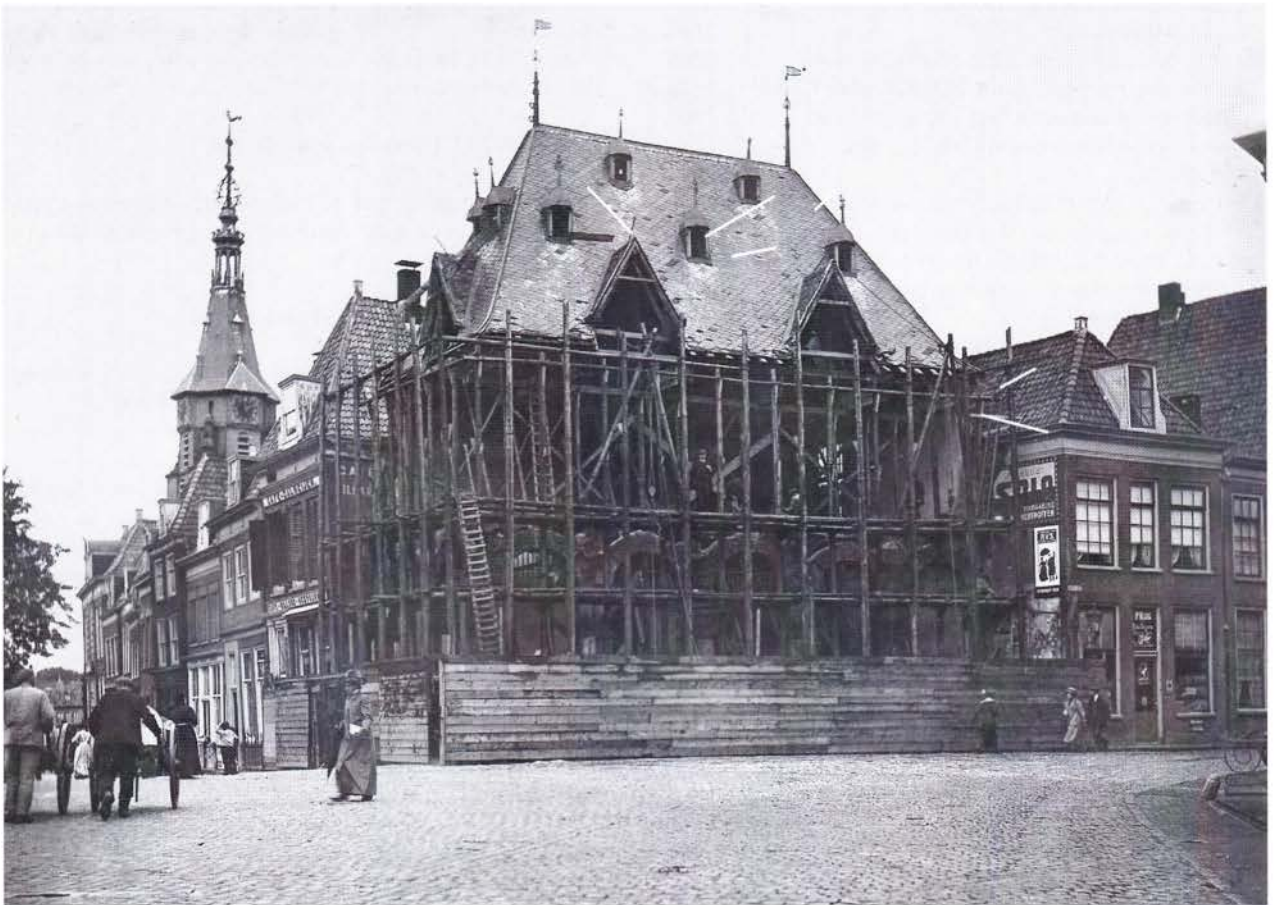
Dit bronnenoverzicht wordt afgesloten met, hoe kan het
ook anders, de beschrijving van de bouw van de Waag door
Velius³⁹: 'In de maymaend werd 't oude waeghuys afgebro-
ken en daarna in junius de fundamenten van 't nieuwe
wederom geheyt, en dat ongevaerlijk een 15 of 16 voeten
inwaerder als 't oude gestaen hadde, waertoe twee huysen
aen de noorzijde weggenomen werden.

De nieuwe waeg werd noch ditselve jaer voortgeset, seer
heerlijk, altemael van blauwen arduyn, gelijk die noch
tegenwoordelijk te sien is.' Sebastiaan Centen voegt hier-
aan in de vierde druk in een voetnoot toe: 'Deze nieuwe
waag is er thans noch, en is een zwaar, sterk, en fraai
gebouw, geheel van blauwen arduinsteen. Het is aangelegt
tot zeven weegschalen, doch daarvan worden er maar vijf
gebruikt, te weten vier grote en een kleine.

Van voren en in 't midden pronkt het wapen van Hoorn
met het jaargetal waarin dit gebouw gesticht is daaronder,
ook in blauwen arduin uitgehouwen. Het is voorzien met
een fraai leyen dak en daarin drie sierlijke grote dakven-
sters, twe van voren en één aan de zijde die naar het
stadhuis uitziet, mede van denzelfen arduin gemaakt, bo-
ven deze komen noch acht kleine dakvenstertjens, vijf
van voren en drie aan de zijde, die alle in een goede ordre
geschikt, dit gebouw een schoon en heerlijk aanzien ge-
ven.'

Noten en verduidelijking van moeilijke termen

- 1.) Met dank aan drs. J.R. Brozius (Hoorn) voor de beschikbaarstel-
ling van zijn onderzoeksgegevens en transcripties betreffende de Waag
en dank aan Henk Zantkuijl voor zijn medewerking.
- 2.) J.C. Kerkmeijer, 'De Waag te Hoorn en Hendrik de Keyser', in: *Het
huis oud en nieuw* 9 (1911), 235-246.
- 3.) H.M. van den Berg, *De Nederlandse Monumenten van geschiedenis
en kunst, deel VIII. De provincie Noordholland, 2e stuk, Westfriesland, Texel
en Wieringen* ('s Gravenhage 1955), 126.
- 4.) J.F. Dröge, *De Waag aan de Rode Steen te Hoorn. Anno 1609* (getypt
manuscript, Leiden 1991).
5. insetten: plaatsen
6. geautoriseerd: gemachtigd
7. provisie: voorziening
8. stads plaetse: Rode Steen
9. op pene dat: op straffe van
- 10.) Kanttekening in de marge: 'De somme in desen begrepen heeft
Cornelis Woutersz op huyden aen handen van burgem[eeste]r[e]n
betaelt, actum den 27en juny anno 1608.' Het begrip 'raden' betekent
'vroedschappen'.
11. geleyt in deliberatie: ter discussie gesteld
12. preparatie doen: voorbereidingen maken



De Waag tijdens de restauratie in 1910. De torenspits van de Grote Kerk is nog de oude die in 1936 wegens bouwvalligheid werd vervangen door de huidige toren.

13. ter cause: omdat

14. uitwerp: bestek, plan van opzet en uitvoering

15. aan ... verbesicht: voor... gebruikt

16. besteden: aan te besteden dat wil zeggen publiek of onderhands tegen een bepaalde prijs opdragen

17. herwaerts: daarheen

18. fabrykmeester: te vergelijken met het tegenwoordige hoofd van de Dienst Openbare Werken

19. kussenwerk: versiering van panelen met platte, uitspringende, afgeknotte piramiden

20) Kanttekeningen in de marge:

1: 'Den 29 juny anno 1609 heeft Henryck de Keyser in minderinge van dese aanbestedinge ontfangen van Cornelis Pieterss[oon] Hogerbeets ende Albert Fransz Sonck, weesmeesteren, deur laste ende ordre van de heeren burgemeesteren deser stede Hoorn, eene somme van tweeduysentvijfhundertachtentachtich gulden vijf stuyvers, en[de] ten oorconde bij hem hier geteickent, [volgt signatuur:] Henrick de Caisar'.

2: 'Den 29 septembris 1609 hebben de burgem[eeste]r[e]n op Amsterdam aen Henr[ick] Keyser gesonden 800 gulden.'

3: 'Den 19en november 1609 noch be[taelt] aen Hendrick de Keyser voorn[oem]t de somme van vijftienhondert gulden.'

21.) Zie ook bergnr. 151 (fol. 184).

22. in mindering van: ter betaling van. Blauwe norduyn: grijsblauwe arduinsteen, een soort hardsteen.

23. voortvaeren: voortgaan

24. hertstien: hardsteen

25. op zijne proportie: op de juiste verhouding. Men legde drempels

en het hardsteen van de muren 15 duim dat is 37,5 tot 39 cm boven het hoogste punt van de Rode Steen en rekende, dat het geheel nog ca. 8 duim, dat is 20 tot 21 cm, zou zakken

26. Enkele vroedschappen stelden voor, dat men de fundamenteen maar een halve voet, 14 à 15 cm, boven het hoogste punt van de Rode Steen zou leggen. Dit werd afgewezen.

27.) Doorgehaald de volgende woorden: 'dat men het fundament [doorgehaald: 'basement'] off het onderste van de hertsteen sal leggen op twee voeten, twee duymen boven het hoogste van de Roode Steen, ende dat men omme de gebuyren te accommoderen het bovenste van de drempel seven duymen laeger zall leggen, zulcx dat het bovenste van de drempel hooger wesen zall anderhalve voet boven het hoogste van de Roosteen.'

28.) Doorgehaald de volgende woorden: 'behoudenlijck ende onvermindert de proportie van 't werck.'

29.) Doorgehaald: 'alzo.'

30.) Doorgehaald: 'wel'.

31.) Doorgehaald: 'te brengen'.

32.) Doorgehaald: 'die'.

33.) Doorgehaald: 'tot den derden balck off daerontrent toe'.

34. delibereeren: overleggen

35. schedule: ceel of cedel, een schriftelijke opsomming

36.) In het origineel is hier het einde van de bladzijde.

37.) Zie ook bergnr. 151 (fol. 184). Hierin wordt deze betaling gedaet op 19 november 1609.

38.) Zie ook bergnr. 151 (fol. 184).

39.) Theodorus Velius, *Chronyk van Hoorn [...], Dezen vierden Druk met Aantekeningen vermeerdert door Sebastiaan Centen* (Hoorn 1740), 537.

Ton van Weel, voorzitter

Inning contributie verenigingsjaar 2002

Bij dit kwartaalblad, al weer het 4^e nummer van de 23^e jaargang, krijgt u het verzoek om de jaarlijkse bijdrage aan de vereniging via bijgevoegde acceptgirokaart te voldoen. Voor het eerst ontvangt u daarbij een begeleidend schrijven en, dat zult u gemerkt hebben, wordt de contributie betaald in euro's. De ledenadministrateurs en onze automatiseringsdeskundige Wouter Magré hebben de handen vol gehad om de omzettingen zo nauwkeurig mogelijk te laten verlopen.

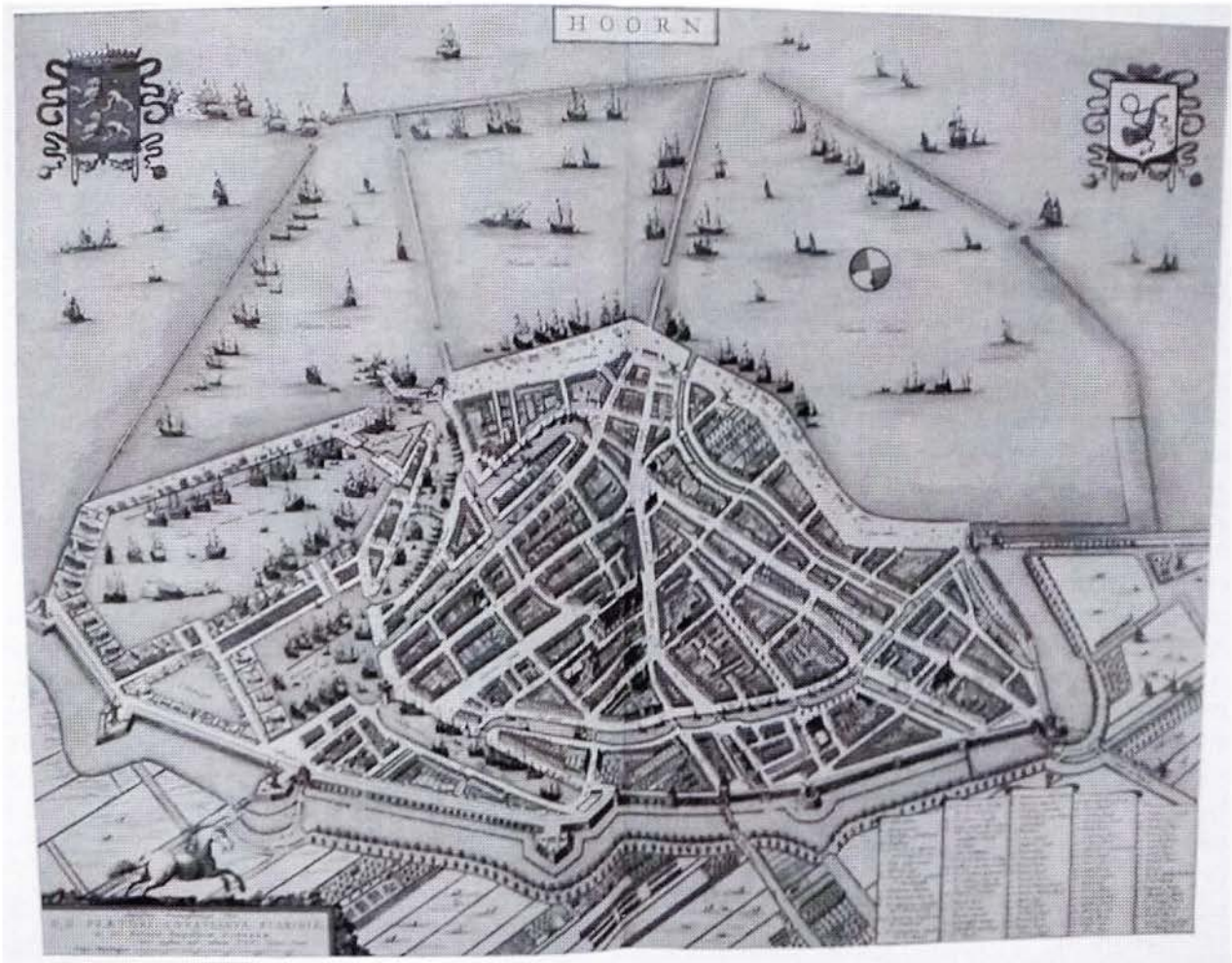
U begrijpt dat niet alleen de penningmeester uw spoedige overschrijving met belangstelling tegemoet ziet. Oud Hoorn is in financieel opzicht een gezonde vereniging. Alleen door de inzet van allen kan zij dat blijven.

Voor nieuwe leden: de full colourkaart van Johan Blaeu - Hoorn 1630

De vereniging heeft dan wel de magische grens van 2000 leden bereikt, uw inzet om nieuwe leden te winnen blijft

van harte welkom. Voor leden die zich na 13 oktober 2001 hebben opgegeven, heeft de vereniging een bijzonder welkomstgeschenk klaar liggen: De in 1649 door Johan Blaeu (Amsterdam 1597-1673) in kleur getekende kaart van Hoorn anno 1630 zoals die voorkomt in het beroemde stedenboek "Toonneel der steden van de Vereenighde Nederlanden met hare beschrijvingen". Het is een zeer geslaagde overdruk op A3-formaat met het beeld van Hoorn op het toppunt van zijn bloei. In H.W. Saaltinks 'Hoorn in Kaart' lezen we bij de kaart: "De havens hebben hun grootste omvang bereikt, de bebouwings-dichtheid binnen de stadswallen is daarna nooit meer zo hoog geweest. Alleen de allerlaatste uitbreiding die men de stad in de 17^e eeuw gaf, de huizen aan de zuidzijde van de Italiaanse Zeedijk, ontbreekt nog. De gronden daar werden voor bebouwing uitgegeven in hetzelfde jaar dat deze kaart voor het eerst gepubliceerd werd (1652)".

Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat nieuwe leden deze welkomst-attentie **zelf** (laten) ophalen in het Oost-



De in 1649 door Johan Blaeu in kleur getekende kaart van Hoorn anno 1630 zoals die voorkomt in het beroemde stedenboek 'Toonneel der steden van de Vereenighde Nederlanden met hare beschrijvingen'.



Gevelsteen Koepoortsweg 5: Sint Maarten die leefde van 316-397 was soldaat in het Romeinse leger. toen hij zijn mantel met een bedelaar deelde door er met zijn zwaard een stuk van af te snijden, kreeg hij een visioen.

Indisch Pakhuis. Verantwoord opsturen is een te kostbare aangelegenheid.

De kaart is te koop in het verenigingsgebouw voor het bedrag van f 15.--.

Oud Hoorn op het Internet: www.verenigingoudhoorn.nl

Maandag 8 oktober om 18.00 uur was een gedenkwaardig moment voor de vereniging: op dat ogenblik trad de Vereniging Oud Hoorn toe tot het wereldwijde internet met een professioneel opgezette eigen site. De opmars op de digitale snelweg valt niet te stuiten. Gelukkig vinden ook steeds meer oudere mensen de weg op die snelweg. Het moet gezegd: er is geen snellere manier om goed geïnformeerd te raken over de vereniging dan via de website. U treft deze aan onder: www.verenigingoudhoorn.nl Tijdens de najaarsledenvergadering ging dit heuglijke nieuws vergezeld van vele gele briefjes met daarop de naam van de site. Er is door het bestuur lang gestecheld met twee particulieren over de z.g. domeinnaam waaronder de vereniging in het gangbare spraakgebruik bekend staat, namelijk 'Oud Hoorn'.

Het bestuur staat op het standpunt dat die domeinnaam de vereniging toekomt. Het heeft zich voorgenomen zich tot het uiterste in te blijven spannen om die domeinnaam ook te verkrijgen.

Ondertussen kon het enthousiasme van de groep vrijwilligers, onder leiding van Jan Floris niet langer worden gefrustreerd. Het bestuur besloot, weliswaar onder een minder

gewenste domeinnaam, toch het net op te gaan. Het resultaat mag er zijn, we zijn er trots op. We deden precies een jaar geleden in het kwartaalblad een oproep om vrijwilligers die wilden helpen bij het opzetten van de Oud Hoorn-site. Nu nodigen wij u van harte uit om de site te bezoeken. Dus, als u even tijd heeft, kruip achter uw computer... Richt u uw reacties aan de vrijwilligersgroep die geregeld bijeenkomt in het Oost-Indisch Pakhuis.

Onder leiding van coördinator Jan Floris hebben de leden van de werkgroep veel en goed werk verricht. En, wat nog belangrijker is, dat werk is nooit af. De groep heeft toegezegd zich te blijven inspannen om de site uit te breiden en actueel te houden. (Zie verder pagina 182).

Viering 25 jaar Zomeravondwandelingen

Wie herinnert zich niet de bijzondere wijze waarop op 21 juni 1996 de leden van Oud Hoorn de viering beleefden van 20 jaar Zomeravondwandelingen? Een jubileumvaartocht langs het historisch kustgebied. Deze activiteit was mede ingegeven door de actuele problematiek: het behoud van het beschermd stadsbeeld mede in relatie tot de beoogde ontwikkelingen op het Visserseiland.

Ter voorbereiding op de viering van het 25-jarig jubileum, heeft een kleine werkgroep zich de afgelopen tijd gebogen over een speciale activiteit voor de leden van de vereniging. Er wordt op dit moment door Ben van Tartwijk, Lyda Bakker en Marian Godvliedt hard gewerkt aan een zeer speciale jubileumwandeling met als thema: GEVELSTENEN IN HOORN. De wandeling die twee routes kent, wordt centraal afgesloten in de Oosterkerk.

Nu reeds wil het bestuur de leden informeren over het tijdstip van deze viering zodat die in uw agenda kan worden geblokkeerd: *zondagmiddag 21 april 2002*.

De wandeling is uitsluitend bedoeld voor leden van de vereniging. Zij kunnen zich van deelname verzekeren door reeds nu hun naam op te geven in het Oost-Indisch Pakhuis.

Nu we het toch over gevelstenen hebben, het maandblad Amstelodamum 48e jaargang, pag. 68-69 weet te melden dat in de Amsterdamse Hacquartstraat op nummer 17 een leuke gevelsteen is ingemetseld afkomstig uit een pand in Hoorn. Het gaat om een steen met twee boven elkaar geplaatste houten schoenvormen, twee leesten, met als tekst: 1629 – INDE TWE GROENE LESTE. De steen blijkt in 1961 bij een Amsterdamse antiquair te zijn aangeboden nadat deze in 1958 uit een huis in Hoorn was verwijderd, ondanks de vermelding op de Monumentenlijst. Gezien het jaartal 1962 dat nu, in de Hacquartstraat, eronder staat, is de steen door de toenmalige eigenaar/bewoner van het huis gekocht en later ingemetseld.

Is hier sprake van een vergelijkbare verdwijning als bij de twee liggende stenen leeuwen die ooit de entree van sierden van "De Villa" aan de Draafsingel en die nu waken voor het voormalige gemeentehuis van Abbekerk? Wie biedt hier duidelijkheid? Het bestuur is uiterst benieuwd.

Hoorn en de Zee

Het project, zo enthousiast is opgepakt door Oud Hoorn om te komen tot een samenhangend overzicht van de maritieme geschiedenis van de stad, verloopt voorspoedig. De noodzakelijke tekstbijdragen zijn bijna allemaal ingeleverd en de verschillende auteurs zijn nu druk doende om daarbij de juiste afbeeldingen te zoeken. Binnenkort wordt de totaaltekst voorgelegd aan de klankbordgroep van historische deskundigen opdat er een historisch verantwoord geheel ontstaat. Tekstschrijver Anita Muller spant zich bijzonder in om de verschillende bijdragen in een enigszins vergelijkbare goed lopende stijl te gieten.

Ondertussen is uitgeverij Poolster Boekproducties uit Enkhuizen bereid gevonden de productie te begeleiden en uit te voeren. De gemeentelijke garantstelling van negentigduizend gulden is een fantastische impuls maar zal niet toereikend zijn om het gehele project financieel verantwoord van de grond te trekken. Daarom worden binnenkort potentiële sponsors en subsidiegevers benaderd om de begroting rond te maken.

Publicatiestichting Bas Baltus

Ruim een maand nadat het eerste deel in de Cultuurhistorische Reeks Hoorn het daglicht zag, presenteerde de stichting op woensdag 14 november deel 2 in diezelfde reeks onder de titel:

De ontwikkeling van het woonhuis tot 1940 in Hoorn. Het boekwerkje telt 176 pagina's Hoorns woonhistorie en is van de hand van Henk Zantkuijl, Arie Boezaard, Gerdien de Galan en Carolien Roozendaal. Zantkuijl en de zijnen nemen de lezer op wel zeer illustratieve wijze mee langs de ontwikkeling van het rookhuis tot en met die van de middenstandswoning. Boeiende stappen voor zowel de vakbroeder als voor de liefhebber van de lokale geschiedenis. Uit de indeling van de gevel kan vaak het verhaal van de oorspronkelijke ruimtelijke ontwikkeling worden gelezen: de vele foto's maken dat glashelder en aantrekkelijk bovendien.

De auteurs schrijven in de inleiding dat de beperkte omvang en de tijdsdruk een verdere uitdieping van de materie in de weg heeft gestaan. Misschien is dat dit keer wel gelukkig. Het boekje is zo handzaam gebleven en daardoor makkelijk mee te nemen op een wandeling.

Het boekwerk verschijnt bij gelegenheid van Honderd jaar Woningwet, 1901-2001. De schrijvers bedanken dan ook Intermaris Woondiensten en de Gemeente Hoorn voor de geboden kans. De publicatie maakt nog eens duidelijk dat de rol van Intermaris een bredere is geworden dan het bouwen en verhuren van woningen. Zij beheert met meer dan 100 medewerkers bijna 10.000 woningen en honderden andere bouwwerken (winkels, garages) in en buiten Hoorn. Volkshuisvesting is en blijft de basis maar de instelling accepteert steeds meer haar verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de leefomgeving in zijn totaliteit

onder het motto: "Niet bij woonruimte alleen". Oud Hoorn heeft Intermaris niet voor niets onderscheiden.

Beide directeuren, de heren Hoiting en Schakel, ontvingen uit handen van voorzitter Rita Bax het eerste exemplaar. De deelnemers aan het symposium over de toekomst van de Woningwet ontvingen de dag erop allemaal een exemplaar.

Het boekje komt niet te koop in de winkel. Bijna de gehele oplage gaat naar Intermaris en de universiteiten. Oud Hoorn heeft met moeite 50 exemplaren weten te bemachtigen. Voor de prijs van f 15.- kunt u een boekje aanschaffen in het Oost-Indisch Pakhuis.

De Monumentenkalender 2002



Bovenste gedeelte van de voorplaat van de kalender.

Vanaf de eerste week van december is de Monumentenkalender voor het nieuwe jaar voor f 25.- te koop in het Oost-Indisch Pakhuis. In 2002 rolt al weer de 6e editie van dit gemeentelijke initiatief om Hoorns monumentale bezit onder een groot publiek bekendheid te geven, van de drukpersen. In samenwerking met Drukkerij Van Vliet en in een enkel geval met de Archiefdienst Westfriese Gemeenten is steeds een aansprekend beeld getoond voorzien van een korte beschrijving.

De afgelopen jaren luiden de thema's:

1997 - Twaalf Hoornse Poortjes

1998 - Ingangspartijen

1999 - Monumentale Kerken

2000 - Historisch Plattegronden

2001 - Monumentale Panden van de Vereniging Hendrick de Keyser.

Even heeft in het bestuur de gedachte gespeeld om, bij gelegenheid van de viering van het 85-jarig jubileum, de gemeente te verzoeken de kalender in het teken van de panden van Oud Hoorn te laten maken. Vanwege de hoge kosten is daarvan echter afgezien.

De kalender 2002 geeft een overzicht van het monumentale bezit van Intermaris Woondiensten.

Een bescheiden actie

Betrokken lid Els Eberlee meldde de vereniging onlangs dat de sloop van het schoolgebouw van de voormalige r.k. VGLO aan de Joh. Poststraat was begonnen en dat ook de gedenksteen in het slopersgeweld dreigde onder te gaan. Oud Hoorn heeft zich enkele jaren geleden tevergeefs ingezet voor behoud van dit markante pand in de eerste schil rond de historische stad. Hoornse politici hebben zitten slapen toen zij het groene licht gaven aan de projectontwikkelaar. Nog in november 1999 heeft het bestuur het college van B & W verzocht deze heilloze weg af te sluiten. U kunt daarover in Kwartaalblad nr. 4 van 1999 lezen. Het heeft niet mogen baten: het in 1954 in opdracht van het r.k. kerkbestuur van de H.H. Cyriacus en Franciscus door architect H.J. Hermans gebouwde pand is er niet meer. Appartementen vullen straks de lege plek.

Bijna was ook de eerste steen van het inmiddels reeds lang in andere handen overgegangene gebouw mee afgevoerd. Ter plekke vernam Oud Hoorn van de slopers dat er iemand 'van de kerk' was geweest om de steen te redden. Op dit moment wordt overleg gevoerd over de toekomst van dit relict uit de cultuurhistorie van Hoorns rooms-katholieke verleden. De tekst op de steen, met daarnaast de vrije vertaling, luidt:



Me posuit
P.L. CH. V.D. MEER
Pastor et Decanus
heeft deze eerste steen ingemetseld

Hoornae, 23-3-54

Vrijstellingsregeling nieuwe artikel 19 lid 2 WRO

Tot april 2000 moesten gemeenten, op grond van artikel 19 lid 2 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, vooraf een zogeheten 'verklaring van geen bezwaar' van Gedeputeerde Staten hebben voor bouwplannen die afwijken van het bestemmingsplan. Dat was om te kunnen beoordelen of die afwijkingen wel spoorden met provinciaal of

rijksbeleid. Dat kostte zowel gemeenten als provincies veel ambtelijke inzet, terwijl de praktijk uitwees dat in het merendeel van de gevallen de verklaring van geen bezwaar zonder meer kon worden verleend. In april vorig jaar is de wet gewijzigd en kunnen provincies de gemeenten de mogelijkheid geven 'artikel 19-aanvragen' zelfstandig af te doen.

De nieuwe regeling blijkt goed te werken, zegt de provincie Noord-Holland.

Vooraankondiging: Historisch jeugdboek bij Oud Hoorn

De tijd van de VOC herleeft

De Hoornse kinderboekenschrijver André Nuyens schreef een historisch jeugdboek over de belevenissen van een weesmeisje dat woonde in het Burgerlijk Weeshuis in Hoorn rond 1625.

De hoofdpersoon, Liefje Goedhart, is een weesmeisje van ongeveer 12 jaar oud. Ze leeft in de Gouden Eeuw, rond 1625, in de tijd van de bloei van de Verenigde Oostindische Compagnie. Ze woont in het Burgerlijk Weeshuis in de Achterstraat te Hoorn. Eigenlijk is ze een halfwees: haar moeder is gestorven en haar vader vaart op een Oost-Indiëvaarder. De leiding van het weeshuis vindt haar maar een lastig kind. Gelukkig heeft ze wel een goede vriendin, Marije van Os, die het ook allesbehalve naar haar zin heeft in het strenge weeshuis.

Liefje slentert het liefst bij de haven waar het altijd een levendige drukte is van kooplieden, sjouwers en zeelieden. Op de kermis ontmoet ze Jonge Jan, de zoon van een visser, met wie ze vriendschap sluit. Samen met hem beleeft ze veel avonturen in en buiten de stad. Na bijna vier jaar is haar vader nog steeds niet terug. Langzaam rijpt bij Liefje het plan haar vader zelf te gaan zoeken. Ze besluit aan te monstern op een schip van de VOC... als jongen.

Het boek is geschikt voor personen vanaf 10 jaar. Ook voor volwassenen en ouderen een spannend en leerzaam boek of een mooi cadeau voor de kinderen of kleinkinderen!

Het jeugdboek, uitgebracht door uitgeverij Christofoor, verschijnt in april 2002. De prijs bedraagt vermoedelijk f 13,70.

In het Oost-Indisch Pakhuis is het boek te zijner tijd met een korting van 15% te koop.



Tijdens de najaarsledenvergadering op zaterdag 13 oktober in de Noorderkerk werd het 2000ste lid, de heer Danny Bosch door de voorzitter toegesproken. naast hem staat zijn vrouw Ellis. Van onze secretaresse Nelleke Huisman kreeg het paar het boek 'Het Statenlogement in Hoorn' cadeau.

Links boven: De actie 'Van een leien dak' wordt door de stichting Noorderkerk gevoerd om de restauratie van het dak te bekostigen. Nieuwe leden die zich tussen 15 mei en 13 oktober hadden aangemeld, mochten na afloop van de vergadering een lei signeren die dan later zal worden gebruikt bij het opnieuw belemen van het dak van de Noorderkerk

Rechtsboven: De vereniging nam afscheid van Niek Hauwert als gids. Hij heeft 22 jaar lang groepen mensen door de binnenstad van Hoorn geleid. Niek kreeg als dank een gegraveerde vulpen en een grote ingelijste foto van hemzelf als gids.

Het vroege verhaal van de kleine 'Bels'

Had 40 cent, was 16 jaar en begon thuis in de voorkamer

Herman Lansdaal

Bels of Belsie Swinkels....

Ooit een Belg? Welnee, een doodgevone Hoornse jongen, geboren 26 mei 1918 in een huis op de Italiaanse Zeedijk. Dat was toen gewoon een achterbuurt. Hij heet eigenlijk Cor, maar ze gingen hem gewoon Belsie noemen. Een neef van hem, kort vóór hem geboren, heette ook Cor. Daarom riepen ze toen maar Belsie tegen hem. Als de neefjes bij elkaar kwamen gaven ze de jongste maar één ander naam-pie. Dus Bels of Belsie. En dat is tenslotte altijd zo gebleven.

Belsie kent Hoorn van haver tot gort; hij heeft zoveel mee-gemaakt... Nóg trapt hij 83 jaar later met zijn fiets door de binnenstad. Toen ie jong was kon Bels al gauw rijden, later harder en daarna zelfs een beetje racen. Hij deed zelfs mee met wielervedstrijden. Dat ging goed, was vaak bij de eersten. Hij weet er nog zoveel van; praat graag, lacht ook.

'Ik was al vroeg met fietsreparaties bezig. En dat gebeurde in de voorkamer van thuis... Italiaanse Zeedijk 65, dichtbij de Synagoge, aan de andere kant het Speelgoedmuseum van nu op nummer 106.

Slager Otten was ook in de buurt. We waren arm in de straat, ja, er is nu ook rijkdom, er zijn mooie huizen, maar toen... Ik speelde er als kleutertje.

Geen Belg

Vader Swinkels, tijdens de oorlog in 1916 van België hier gekomen, was trouwens ook een Hollander. Het was oorlog '14-'18, waar de Belgen bij betrokken waren. Waarom ie hier kwam? 'Ik weet het niet.' Hij kon werken bij Stam Stoomt aan het Breed, later het Koffiehuys Kaasmarkt. Swinkels sr. kwam Catharina Zaal tegen, toen hij bij Stam werkte. Hij werd gek op 'r. Ze trouwden op een Landbouweest. Bels is de oudste van vijf kinderen, nog twee jongens en twee meisjes. Ze zijn er nog allemaal.

'Het was hier zo rijk aan kinderen,' zegt Bels, 'arm genoeg, maar het was hartstikke gewoon, ja toch? Moeilijke tijd hoor, maar ook lachen hoor, vaak om die centen. Soms een stuivertje, een dubbeltje; veel had je niet. Zoveel kleine winkeltjes waren er, je mocht er kopen, als je later maar betaalde. Daar hoorden we gewoon bij elkaar. Er was van



De winkel van Basjes op de hoek van de Noorderstraat-Veemarkt begin jaren dertig.



Op de hoek Veemarkt-Noorderstraat, rijwielzaak van Basjes. Deze Basjes staat links, in het midden de kleine Bels.

alles wat. Ook opkopers. Barend de Jong was er een van, Heintje Otten ook. Kopend en verkopend beduvelen ze anderen. Bij het vullen van zakken met ouwe dit-en-dat werd er een keer een hond in zo'n zak gedouwd, hartstikke zwaar natuurlijk. Wat denk je dat de koper dan moest betalen? Nogal wat... En die hond? Ze hadden dat beest verdonkeremaand vóór de koper er erg in had, moest snel weg. Er had dan wel 110 kg. in de zak gezeten. Ja, dat moest de koper wel betalen. Te gek natuurlijk...

Het pakhuis

De Bels is nu 54 jaar getrouwd met z'n lieve Bruyn, die hij voor de eerste keer zag in 1938. Ze kwamen elkaar zo maar tegen op de Vischmarkt. Hij zat toen in de militaire dienst, was 20 jaar, zij 15. Zij was dienstbode, kwam uit Blokker. 'Ja, altijd bij elkaar gebleven. Trouwden in 1947. Gingen aan de Appelhaven wonen, eerst klein, later in hun huidige woning, dichtbij het kaaspakhuis van toen. Swinkels reed toen elke dag heen en weer naar zijn reparatie-en rijwielzaak. Toen het kaaspakhuis van maatschappij Gouda (Alkmaar) eindelijk zo'n 16 jaar later te koop kwam, greep Bels zijn kans. Maar hij kon er nog geen rijwielzaak in vestigen. Dankzij bemiddeling van Klaas Kaat van de Bierkade (er tegenover) kon Bels zich er later in vestigen. Mooie opening... zo dichtbij.

Bels bleef daardoor, klein van stuk, de grote "kleine" man van de Havenbuurt. Hij hield dit werk vol totdat hij 70 jaar werd. Zoon Cees was toen al jaren bij hem in dienst, nam

de zaak van pa over. Dat is nu al 13 jaar terug. "Prima baas hoor, die Cees".

Hoe dat vroeger eigenlijk ging toen ie zo'n klein jochie was? Bels denkt er nog eens over na en haalt 'de klompenschool' van de Muntstraat aan. Ooit gebouwd voor de kinderen die toen "uit de armoede" kwamen; de Italiaanse Zeedijk dus. Het gebouw is er nog steeds, geen school meer; er werken nu al heel lang zeven kunstenaars. In zijn tijd moest Bels er vandaan om naar een betere school aan de Kruisstraat te gaan. Waarom? Wist hij niet, maar ze lieten hem daar toen wel links liggen. 'Ik denk dat ik niet gewoon was; moest terug naar de Muntstraat.'

Later, zegt Bels, gebeurde precies hetzelfde in de Ambachtschool op het Keern; Nootenboon was directeur. 'Ik werd niet geaccepteerd; waarom? Geen idee... Ik zat er toch wel meer dan twee jaar aan, ben toen weggegaan. Geloofde het wel, maar moest toen meteen centen gaan verdienen...'

Aan de slag

De Bels was toen 14 jaar. Hij kon bij Jan Basjes terecht, die een fietszaak had op de hoek van Noorderstraat en Veemarkt. Daar is nu een lunchroom. 'Echt, ik kreeg voor m'n baantje een weesalaris van één gulden. Ik moest de hele dag werken aan één stuk. Zaterdag was het helemaal niet te geloven. Van half negen 's morgens tot half tien 's avonds. Dat ik dat heb vol gehouden. Ik ben 'm gesmeerd,

ik had een boortje gebroken, kon er niks aan doen, de baas boos, dat moest ik toen betalen. Ik was zó kwaad, ben meteen weggegaan, was 16, kwam jankend thuis.'

Bels weet het nog precies. Hij had toen precies 40 cent in zijn zak. Hij mocht toen thuis in het voorkamertje van Italiaanse Zeedijk 65 fietsreparaties doen. Het was 1940. Ze kenden me daar wel. Als lid van de wielclub ging ik ze nogal hard voorbij, won prijzen. Dat las je dan weer in de krant. Hij moest wel onder dienst, vaak weg dus, ik dacht ook niet aan oorlog. Toen ik in '40 in Hoorn terug kwam kon ik wel met reparaties verder, maar niet meer in de voorkamer... Dat kon daar in het oude pakhuis van Jan van de Berg, op het hoekje van de Melknepsteeg. Moest f 1.25 per week betalen. Op zolder huurde Jan Last een ruimte om netten te drogen, f 0.50 per week. Toen ik op den duur het vroegere kaaspakhuis aan de Appelhaven na zoveel jaren eindelijk als fiets-rijwielzaak kon kopen betaalde ik het voor f 18.000. Of ik schulden had gemaakt? Niets, helemaal niets, zo zuinig zijn wij geweest. Mijn vrouw voorop"

Ondergrondse

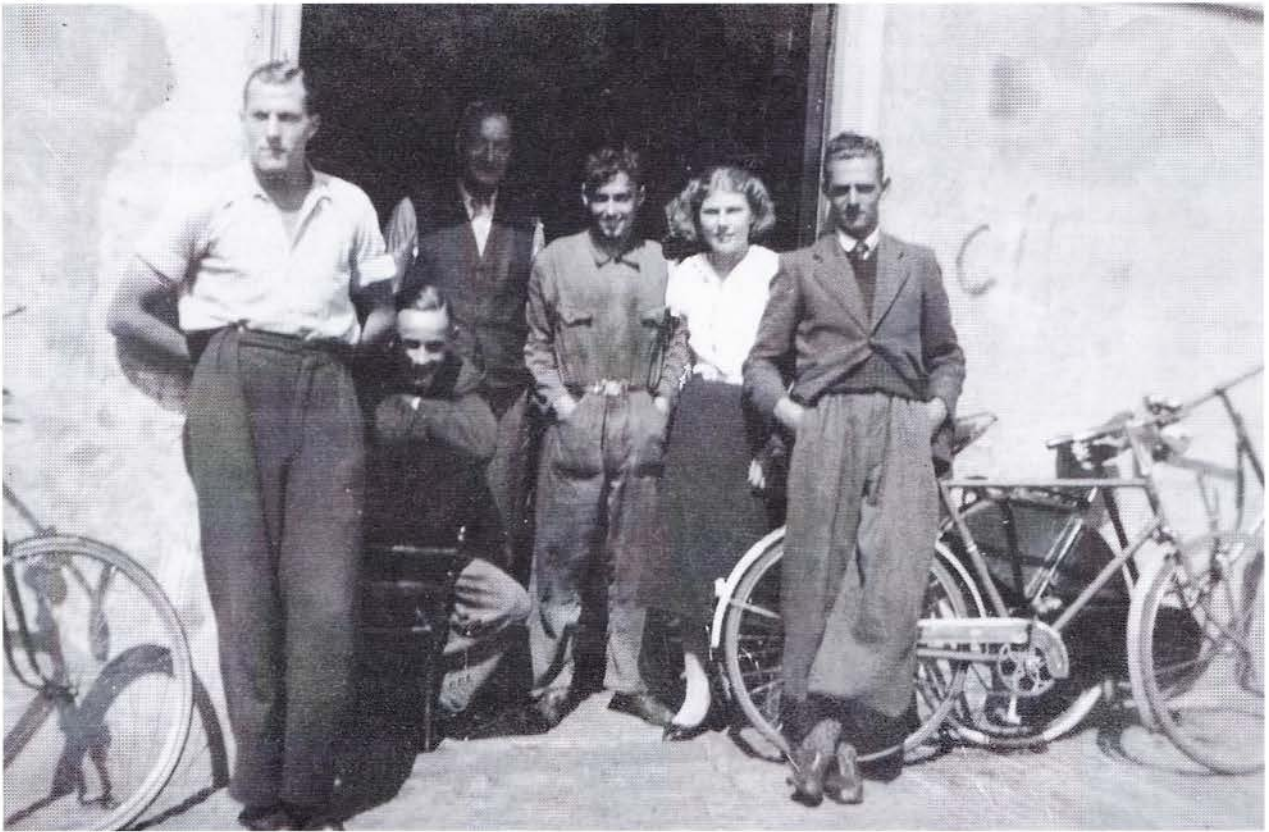
Toen Bels uit dienst vandaan kwam en weer begon te repareren in dat andere pakhuis moest hij na verloop van een

paar jaar naar Duitsland. Hij deed het niet. Bels moest toen koperdraad voor de Duitsers van palen afhaken; daar legde hij dan weer ijzerdraad op; hij deed dat overigens niet alleen.

'Voor de moffen werken, ja dat was het helaas wel, maar ik ging niet naar Duitsland. Bleef hier, maar ik dook tenslotte onder in Blokker bij mijn schoonouders. Het was 1943. Waarom? Jo lepenga vroeg me voor zijn ondergrondse beweging. Hij noemde mij zijn persoonlijke adjutant. Jo had aan het einde van de Kleine Oost een geheime plaats onder zijn winkel. Daar zaten zijn mannen berichten van de ondergrondse op te vangen, ook uit Engeland. Die moest ik dan weer doorgeven; zoals het afwerpen van wapens ergens in de polders. Dat deed ik ook op de fiets, snap je.' Wat Bels nooit vergeet is dat hij eerste kerstdag 1944 's morgens vroeg geheime brieven naar Alkmaar moest brengen. Het weer was afschuwelijk, sneeuw, sneeuw, storm, storm. Hij had om half tien in Blokker terug moeten zijn, bij zijn familie, was afgesproken. Alleen zijn vrouw wist wat zich toen afspeelde. Bels slaagde erin door weer en wind de geheime post net op tijd af te geven aan de dienstbode van mr. Schenkeveld te Alkmaar. Hij wist niet wat er in zat. Bels kwam hijgend terug, was niet aangehouden en kwam toen net op tijd in Blokker aan. Niemand wist van wat. Eerste kerstdag. Net doen of je gek was...



De oude Italiaanse Zeedijk. Links het pakhuis waar Bets Swinkels jarenlang fietsen repareerde en nieuwe verkocht. Het pakhuis is afgebroken.



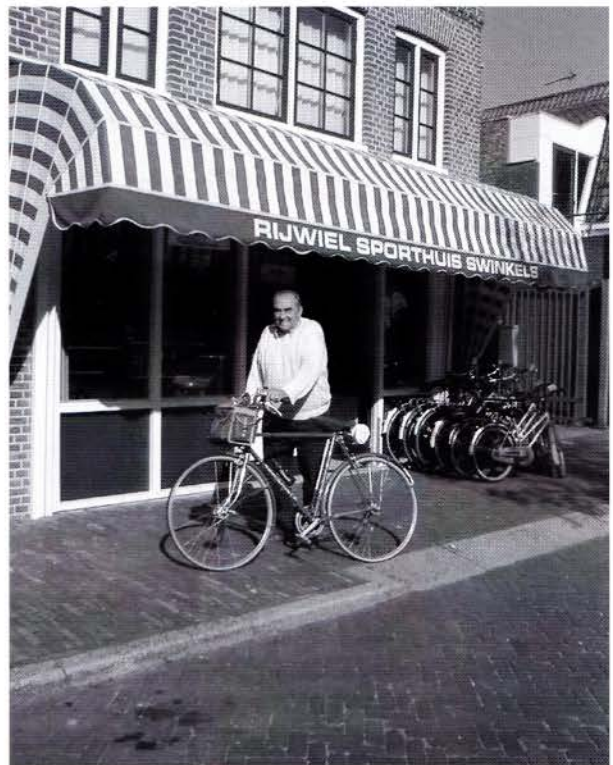
Van links naar rechts: Ko de Rooy, speler van Hollandia, Heintje de Jong jr., Gerrit Brevé, melkboer op de Italiaanse Zeedijk, Bels Swinkes en naast hem zijn vrouw, en Daan Prumper die in de Melknapsteeg woonde.

“Ik wilde het niet geloven, maar de volgende dag kwam lepenga kwaad aan de telefoon. Waar waren de brieven voor Schenkeveld gebleven? Dat was toch niet te geloven... Alles gedaan en de grote verzetsman had ze niet gekregen. Wilden ze me geloven? Wat bleek? De dienstbode schaamde zich rot, ze had mijn post nog in haar jaszak zitten. Wat denk je daarvan...?”

Oorlogsverzetkruis

Och, hij kon zoveel vertellen, maar stopte. Het is al zo lang over. Bels kijkt goed terug op zijn lange leven. En ook het wielrennen? Bleef ie geweldig vinden. Heeft met Wim Vonk na de oorlog wielervereniging HRTC opgericht, prima club, doet hem goed. Was hij 25 jaar bestuurslid van. In 1983 kreeg hij in de Nieuwe Kerk te Amsterdam het oorlogsverzetkruis van prins Bernhard en later ook twee dezelfde herinneringen uit zijn eigen Hoorn. Ab Vortman mocht ze toen geven; die wilde dat ook gráág.

Bels bleef jaren lang in de fietsen zitten; op zijn 14e was hij ooit begonnen ooit met stuivers en duppies, maar het werd gelukkig beter en beter. Wie in zijn pakhuis aan de Appelhaven kijkt... Hij fietst nog altijd door de stad, beetje grijnzend. En nog altijd denkt hij wel eens aan het ongehoorlijk feest dat hij kreeg in de Hoofdtoren toen hij 80 jaar werd. “Ook dat om nooit te vergeten...”



Oktober 2001. Bels Swinkels voor de huidige winkel aan de Appelhaven.

Kerkmeijer-De Regtstichting 2001

Albert de Graaf, secretaris

'We gaan er voor' was eens de leus van een groot Nederlands vervoerbedrijf. 'We zijn op achter' is thans nog meer van toepassing. De leidinggevenden debiteren verklaringen, de één nog schoner dan de andere. De reiziger tuurt in de verte of er nog één of ander rammelend object aankomt, meestal tevergeefs. Soms dendert er een enorm lange trein voorbij. Alle voertuigen voor de volgende vertrektijden zijn daarin samengebracht. Gelukkig dat die ene nog stopt en je meeneemt en voor de rest moet je niet zeuren.

In monumentenland lijkt het niet anders. Een aantal spaarzame kanjerprojecten staan op de rails en kunnen dankzij aanzienlijke subsidies gerestaureerd en gerenoveerd worden. Alles van geringe grootte staat vaak veel te lang in de remise, ja dreigt afgevoerd te worden. De ene molen, dat eens monumentale woonhuis uit de 19e eeuw, het prachtig gietijzeren hekwerk, lange wachttijden, omslachtige procedures en hopeloos verval. Natuurlijk ben je dankbaar dat een miljoenen klus geklaard kan worden, maar er is zoveel meer. Juist dat kleine meer kan met geringe geldelijke ondersteuning behouden blijven of voorlopig van algehele ondergang worden gered. Kerkmeijer-De Regt heeft ook in 2001 getracht die niet zo omvangrijke maar toch zo wezenlijke monumentale waarden te behouden. Dat geldt zowel voor vaste als roerende objecten.

Medewerking werd verleend aan de restauratie van de Hoornse schouw, de HNI, in de vaste overtuiging dat de bootlieden die zich met ongeremde ijver, altijd laverend op de rand van het geldelijk we redden het niet, toch dit werk zullen voleindigen. Dit schip vaart eenmaal volgetuigd de Hoornse haven binnen, dat is onze zekerheid.

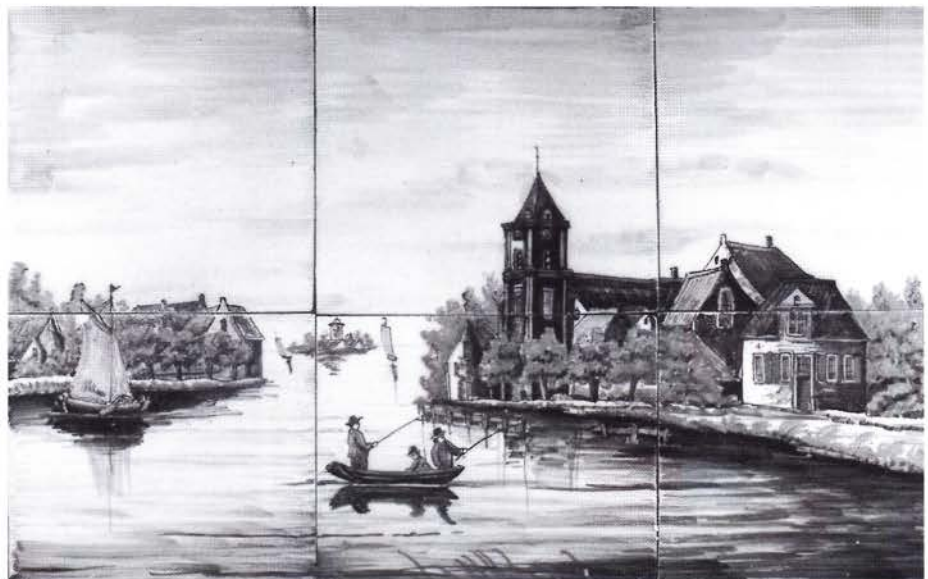
De tuin achter het Westfries Museum is één der kroonobjecten onzer Stichting. In ons 45ste werkjaar namen we de restauratie van het tuinbeeld van de godin Pomona voor onze rekening. Met een aantal genodigden kwamen we daartoe samen op vrijdag 24 augustus in de schutterijzaal van het museum. Onze voorzitter, de heer J.E. Alsema, zette in een toespraak nog eens wezen en werk van Kerkmeijer-De Regt

uiteen. Een aantal museumobjecten, met steun der Stichting verworven, was op fraaie wijze geëxposeerd.

Speciale aandacht ondervond een aantal schitterend gerestaureerde tegeltableaux die stichtingsbestuur en directie van het Westfries Museum een menigte zwarigheden hebben bezorgd. Nu was er toch dit zo mooie resultaat ondanks enige desesperatie!

Mede dankzij een bijdrage van Kerkmeijer-De Regt wordt een dakrestauratie van de kapel op de r.k. begraafplaats aan de Drieboomlaan nog dit jaar gerealiseerd.

De Stichting Stadsherstel Hoorn mocht worden gesteund met een aanzienlijke bijdrage voor het herstel van een Lodewijk XVI schouw met alle omrandingen. Dit object bevindt zich in de zogenaamde Ridderikhoffpanden die onder leiding van Stadsherstel worden gerestaureerd, een project zonder weerga te Hoorn. Ook hier weer bevlogen bestuurders die ondanks tegenwind en hoge zee deze kaap zullen ronden, daarbij intensieve en correcte communicatie nimmer uit het oog verliezend. Zo wordt er toch iets groots verricht en het doet deugd daar op bescheiden wijze aan mee te kunnen werken. We hopen dat in de toekomst voort te kunnen zetten. Het op peil houden van onze financiële uitkeringsmogelijkheden blijft een voortdurende zorg. Met uw hulp gaan we daar voor en door! Uw bijdrage voor ons werk te storten op rekening 47.53.73.898 ABN/AMRO t.n.v. penningmeester Kerkmeijer-De Regtstichting blijft welkom en draagt vrucht. Zie slechts Pomona!



Een van de tegeltableaux die het Westfries Museum met een bijdrage van het Kerkmeijer-De Regtstichting heeft laten restaureren. Vooral de kleuren zijn erg mooi. Ze zijn in het blad jammer genoeg niet te zien.

Nicolaas Piekart en de Drieboomlaan

Van meestertuinman tot ondernemer

Jan van de Gulik

Van de talrijke groenteboeren die in Hoorn voor en na de Tweede Wereldoorlog een bestaan hadden, vooral uw aandacht voor Nicolaas Piekart met als bijzonderheid dat door zijn initiatief het begin van de Drieboomlaan (toen nog een laantje) een nieuw aanzien kreeg.

Alvorens als kleine zelfstandige door het leven te gaan, was hij als meestertuinman in dienst van het in 1884 gestarte Rijks Krankzinnigengesticht te Medemblik; in 1923 omgedoopt tot Provinciaal Ziekenhuis. In overheidsdienst was hij daar dus. Toch zei hij die baan met geborgenheid op! Hij was, dat bleek later wel, te ondernemend. Een eigen bedrijf was wat hij voor ogen had. Aldus geschiedde!

Hij huwde met de ook in het gesticht werkzame hoofdverpleegster Jansje Schonewille en ze verhuisden naar Hoorn. Daar kocht hij rond 1900 aan het begin van de Drieboomlaan een houten huis met erker, ernaast een stenen berging en het erachter gelegen land dat zich toen nog uitstrekte tot aan de spoorlijn Hoorn-Enkhuizen-Medemblik. De Merensstraat moest nog worden aangelegd. Op die grond verbouwde hij aardappelen, groente en fruit zoals hij dat in Medemblik geleerd had. Om het Gesticht in Medemblik lag een siertuin, maar aan de overkant van de Westersingel was ook een groentetuin. Het was in die dagen bij grote instellingen (in Hoorn bijvoor-

beeld ook bij 'Avondlicht') heel gebruikelijk een eigen groentetuin en een eigen veestapel te hebben. Met de opbrengsten daarvan werden de exploitatiekosten gedrukt.

Op de foto van rond de eeuwwisseling ziet u Nico Piekart samen met een knecht bij en op het bruggetje staan voor de stenen berging. Poserend in het knappe pak, strik en gepoetste schoenen. Duidelijk een gelegheidsopname. Ook de hondekar, waarbij jammer genoeg de trekhond ontbreekt, is mooi opgetuigd met eigen producten en ligt zo te zien aardig in balans. Later ging de eigenaar over op paard en wagen. Een stukje modernisering.

Blijkbaar verliep de handel voorspoedig want op 30 maart 1910 diende Piekart naar ontwerp van architect P. Lugtig een aanvraag in voor de bouw van een winkel annex berging en woonhuis. Ook vroeg hij toestemming de oude panden, inclusief het houten huis te mogen slopen. En zie hoe rap men was in die dagen: een week later lag de vergunning op de mat. Men kon beginnen. Wel moest er een nieuwe brug gelegd worden. In 1911 was alles klaar en kon het werk zoals gebruikelijk door de bouwkundige ambtenaar gekeurd worden. Na sloop van de panden nummers 4 en 6, het houten huis en de stenen berging, kwam er meer bouwgrond vrij dan nodig was voor het nieuwe huis.



Nico Piekart samen met een knecht bij en op het bruggetje voor de stenen berging. De hondekar beladen met eigen producten



Drieboomlaan: situatie na 1913. Links winkel, rechts berging en boven hooizolder. Het rijtje huizen beslaat nu de nummers 10 t/m 14.

Aanleiding voor Nico om op 10 juni 1912 wederom een aanvraag in te dienen, maar nu voor het bouwen van vier woningen en het dempen van de sloot ervoor. Dat scheelde viermaal de bouw van een bruggetje met de wetenschap dat binnen niet al te lange tijd de sloot, die tot aan het r.k. begraafplaats aan het eind van de Drieboomlaan doorliep, toch gedempt zou worden. Ook deze aanvraag werd zeer snel gehonoreerd. Zoals op de bouwtekening was aangegeven, kreeg elke woning een erker. Toch diende later alsnog een aparte vergunning aangevraagd te worden om de erkers te mogen plaatsen. Maar na vijf dagen, op 15 oktober, kwam het goede bericht. De erkers mochten echter niet dieper dan 80 cm. worden. Tevens werd bepaald dat bij het perceel waar de sloot na demping ophield een stevig schot geplaatst diende te worden.

In 1913 was alles gereed. De nummering werd 8 t/m 8c. Wanneer we naar de foto hierboven kijken dan zien we dat later de winkel nummer 8 heeft gekregen, zichtbaar in het bovenraam. Nummer 4 is later opgeschoven in de richting van de Koepoortsweg door de bouw van nog drie woningen. Een van deze woningen heeft een gevelsteentje met de naam "In die drij boomckens", 1912.

Dat de laatste vier woningen die Nico liet bouwen goedkoper waren dan de eerste twee blijkt ook uit deze foto. Bij zijn eigen pand met de winkel is geen portiek en geen vlieringraam aangebracht. Toch een goede investering en om weer wat geld in de knip te krijgen, verkocht hij een woning. De rest werd verhuurd. Later toen zoon Jan (1896-1968) het bedrijf over nam, vestigden Nico en Jansje zich op nummer 16, eerder 8b.

Omdat het bedrijf behoefte kreeg aan meer bedrijfsruimte en ook de bewoners van de toen aangelegde Merensstraat graag wat meer achtertuin wilden hebben, werd de grond verkocht en kwam er een eind aan het telen van groente en fruit op die plek. Jan kocht daarvoor drie kavels grond aan de andere kant van de

Drieboomlaan, achter de woningen aan de Koepoortsweg. Daar kwam een nieuwe kwekerij maar nu met broeikassen. De ingang naar het nieuwe complex was gelegen naast 'Sonnevanck', Koepoortsweg 47, het huis van schrijver Dorhout, later bewoond door de familie Hillebrands. Met zijn zoon Nico heeft Jan Piekart daar jarenlang het bedrijf gerund!

Ook echtgenote Hendrika (1899-1955) heeft veel bijgedragen aan het florerende bedrijf. In de winkel verkocht zij de verse en zelf ingemaakte producten, terwijl haar echtgenoot Jan buitenshuis klanten bediende en aan de veiling leverde. Hardwerkende mensen waren het!

Begin 1950 werd de winkelverkoop opgeheven. De grond achter de Koepoortsweg was verkocht aan de Gemeente Hoorn ten behoeve van de uitbreiding van Hoorn Noord. Tot aan het bouwrijp maken van de grond kon er nog

het een en ander geoogst worden, doch daarna was het afgelopen.

Jan en Hendrika zijn toen gaan rentenieren. Voor hun zoon Nico was dat nog te vroeg.

De beoogde opvolger die zijn toekomstperspectief verloren zag gaan, is toch nog goed terecht gekomen. Hij kreeg een baan bij de Plantenziektkundige Dienst in Wageningen.

Het bedrijfspand werd verkocht aan de familie Nooder. Het is in de loop der jaren verbouwd tot woonhuis. Van het oorspronkelijke complex is nu niets meer terug te vinden.

Met dank aan:

mevrouw F. Piekart-Eyken.

Archiefdienst Westfriese Gemeenten



Koepoortsweg 72, Villa Sonnevank. Naast dit pand lag de toegang naar het achterliggende terrein waar de kassen stonden.

Documentatiecentrum Oud Hoorn

Stand van zaken begin november 2001

Christ Stoffelen

Om te beginnen kom ik nog even terug op het aantal boekwerken dat inmiddels in het documentatiecentrum te vinden is. Mijn eerste schatting aan het eind van mijn vorige stukje is wat aan de ruime kant geweest. Na telling blijken er nu 868 boekwerken in het documentatiecentrum aanwezig te zijn.

Dit laatste halfjaar kon er weer een aantal boeken aan het bestand worden toegevoegd. Ik noem er enkele. Het boek *De geschiedenis van de WIC van Henk den Heijer* is een belangrijke aanwinst voor onze verzameling. Orgels in Hoorn van J.P. van der Knaap en *Het Statenlogement in Hoorn* van C. Boschma-Aarnoudse zijn twee nieuwe uitgaven van de Publicatiestichting Bas Baltus.

Ook kan ik weer een aantal schenkers bedanken. Het betreft niet altijd een schenking die opgenomen werd in het documentatiecentrum. Wanneer het geen boeken betreft wordt een schenking namelijk meestal opgenomen in een ander onderdeel van het archief van onze vereniging. Altijd vinden we een geschikt onderkomen en toepassing voor de gift. Oude krantenknipsels, tijdschriften, allerlei artikelen, oude foto's en Ansichtkaarten ontvingen we van bijvoorbeeld de heren G. Lampe en Rik Singer, van de dames Smit, De Wit en Lips uit Hoorn.

Van mevrouw Tiny Besanger uit Berkhout kregen we een alleraardigst loonzakje van N.V. Maxis – Corsetindustrie, Dr. C.J.K. van Aalstweg 3 te Hoorn, waar zij omstreeks 1965 gewerkt heeft. Mevrouw Besanger verblijdde ons ook met een fraaie pet met G.W. erop. Haar vader L. de Greeuw droeg deze pet rond 1954 als voorman bij Gemeentewerken. Van de heer E. Polman uit Zandvoort ontvingen we een aantal programmaboekjes van de *Hoornse Revue van Ridderikhoff* uit de periode 1920 – 1957. Allen hartelijk bedankt.

Tijdens de najaarsledenvergadering van onze vereniging op zaterdag 13 oktober 2001 verraste Jan-Piet van der Knaap ons met een exemplaar van de biografie van zijn vader A.J. van der Knaap en zijn moeder M. Bakker. Dit boek is een genot om te lezen. Het werk geeft een aardig beeld van een zeer gedreven, sociaal bewogen man. We maken kennis met de echtgenoot, vader en onderwijzer in vele serieuze en vrolijke situaties. Ad's echtgenote Marie, beider gezin, families en vrienden komen duidelijk in beeld. In bredere zin komt het sociale leven in de eerste helft van de twintigste eeuw en de moeilijke periode 1940-1945 aan de orde.

De rol van het geloof in het leven van Meester van der Knaap, zoals nog vele oudere inwoners van Hoorn hem herinneren, komt regelmatig aan bod. Naast zijn werk-

zaamheden in het onderwijs worden zijn bezigheden op het gebied van schrijven, schilderen en musiceren veelvuldig belicht. Daarbij wordt ook duidelijk hoe de maatschappij gebruik, maar ook misbruik maakte van deze bevolgen man. Zijn vrouw moest hem af en toe in bescherming nemen door de teugels over te nemen. Wanneer het hem duidelijk was dat hij wat moest afremmen en dat het gezin en zijn vrouw hem nodig hadden wist Ad daarvoor gelukkig weer tijd vrij te maken.

Voor een niet-Horinees zoals ik, die deze man alleen maar kende uit zijdelingse vermeldingen tijdens gidsenbijeenkomsten, is dit boekwerk een uitstekend medium gebleken om postuum met hem kennis te maken. Daarnaast ben ik, waarschijnlijk onbedoeld, veel meer gaan begrijpen van de handel en wandel van mijn oud-collega Jan-Piet. Deze jongste zoon van Meester van der Knaap heeft zijn bevolgenheid, zijn muzikale en literaire talenten duidelijk niet van een vreemde. De familie Van der Knaap en vrienden kunnen blij zijn dat het werk waaraan Ad was begonnen, maar dat hij vanwege gezondheid moest staken, nu door zijn zoon is voltooid. De Vereniging Oud Hoorn mag dankbaar zijn dat zij andere geïnteresseerden in de gelegenheid kan stellen om in het Oost-Indisch Pakhuis een blik te komen werpen op dit kleurrijke verleden.

Contributiebetaling 2002

Tegelijk met het kwartaalblad van december 2001 heeft u toegezonden gekregen de acceptgirokaart voor het jaar 2002. De kleur van deze kaart is geel. Dit betekent dat deze acceptgirokaart alleen voor bedragen in euro's geschikt is.

de minimum contributie bedraagt 20,50 euro per jaar. Wij verzoeken u dringend uw contributie voor het jaar 2002 na 1 januari 2002 te betalen middels de gele kaart. Dit om misverstanden in de bedragen en omrekeningen te voorkomen. Voor uw medewerking danken wij u bij voorbaat.

Gerard Neefjes en John Lamers, ledenadministratie

A.G.F. van Weel

Mede met informatie vanuit de Gemeentelijke Monumentencommissie en andere instellingen waarin Oud Hoorn-bestuursleden zitting hebben:

1 december 2001

Binnenstad



Nieuwe bewegwijzering in groene kleur – niet West-Fries groen – naar Engels model. Stijlvol mits consequent doorgevoerd.

ABC

Planuitvoering rond Karperkuil vordert met de dag. Plan kent duidelijk kwaliteitsverschillen: bijvoorbeeld tussen de noord- en zuidzijde van de Binnenluiendijk. De gemeente zegt dat het plan tot nu toe is uitgevoerd conform de gemeentelijke randvoorwaarden.

De 'skischans' van architect Van Herk vordert onweerstaanbaar. Ruimte gemaakt voor het plan van Vandenhove: een appartementencomplex voor 47 huurwoningen van Intermaris Woondiensten.

De inkt van het bestemmingsplan is nauwelijks droog of Hoorns college is voornemens ervan af te wijken: in het plan Vandenhove acht het een hogere goothoogte aanvaardbaar dan het bestemmingsplan toestaat vanwege de extra toegevoegde kwaliteit aan de gevelwand.

Het bestemmingsplan "Karperkuil & Julianapark/Schellinkhouterdijk" is onherroepelijk geworden door de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 19 september 2001.

Achterom 29

Bedrijfspan, oorspronkelijk uit 1770, in verval.

Achterom 95 (rijksmonument)

Hoekpand onder hoog met pannen belegd schilddak, windvaan met paarden op de nok (stalhouderij). Pand verkeert in ernstige staat van verwaarlozing.

Achterom 111 - rijksmonument

Pakhuis onder hoog zadeldak, met eenvoudige puntgevel, Lodewijk XVIII-stijl. Gevelsteen de Mosterdmolen. De werkgroep straatmeubilair meldt tekenen van gebrek aan onderhoud

Achterstraat 25-27

Bouw horecagelegenheid bijna voltooid.

Adriaen Boomstraat

Oud Hoorn streed tevergeefs tegen de sloop van het markante schoolgebouw. Zie ook de rubriek: Van de bestuurstafel.

Baatland

Oud Hoorn streeft naar een historisch onderzoek van deze oorspronkelijke zeeverende dijk.

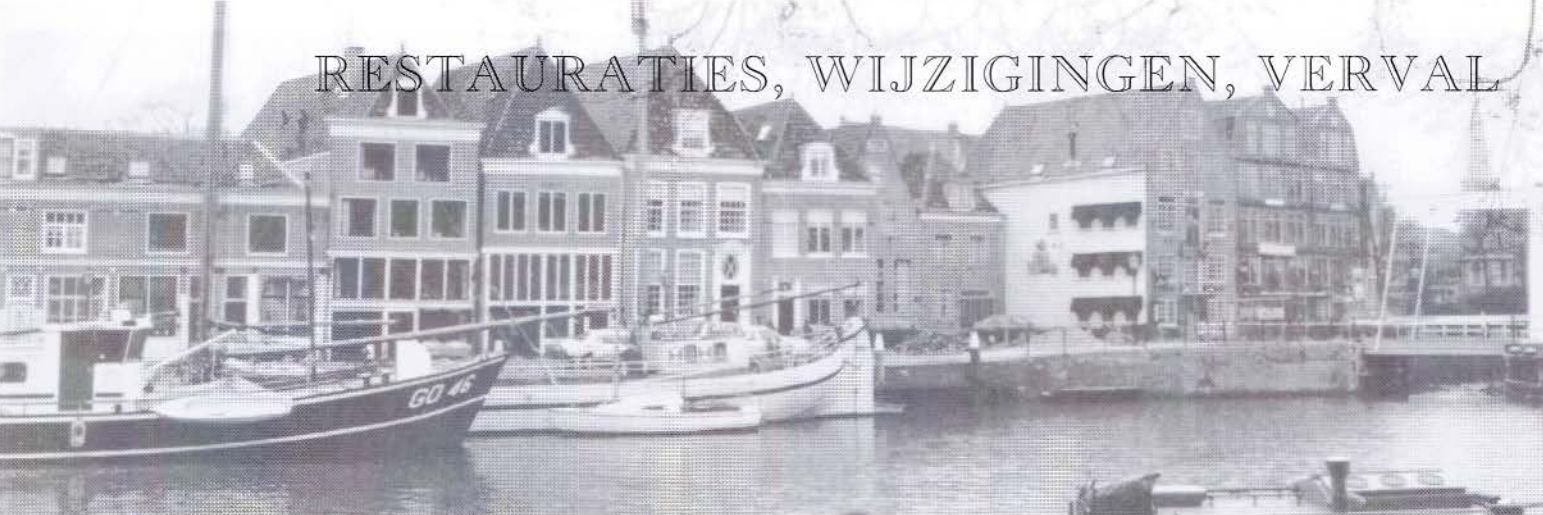
Buurtje



Kade hersteld, nu de littekens van het bouwgeweld nog.

Claes Molenaarsgang

Bouw van zes appartementen uitmondend op de Veemarkt vrijwel afgerond. Sterk geprononceerd hoekfront dat qua hoogte het meest nabije deel van de Noorderkerk naar de kroon stijgt.



Draafsingel 57-59

Projectontwikkelaar heeft de grond met de opstallen gekocht. *Oud Hoorn* verzocht het college om in ieder geval de "Boerderij" (1876) en de voormalige villa Schermeroord (1925) te behouden en te plaatsen op de gemeentelijke monumentenlijst. Sportschooleigenaar spreekt met projectontwikkelaar over mogelijkheden en behoud. Wanneer komt dit moeizame proces tot een goed einde?

Draafsingel

Oosterpoort zelf behoeft een snelle onderhoudsbeurt. Het herstel van de brug naar de Oosterpoort op een oor na gevild. Ook geld vrij gemaakt voor opknappbeurt van de poortdeuren. De echte restauratie van dit rijksmonumentale complex, geraamd op één komma zeven miljoen, start naar verwachting pas volgend jaar.

Gerritsland - hoek Gravenstraat

Nieuwbouwplan met parkeeroplossing door commissie Stadsontwikkeling aanvaard.

Gouw 33

Oud Hoorn heeft met succes gepleit voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst. Monumentencommissie adviseerde positief.

Gouw 35

Plan voor verbouw winkel

Grote Noord 2 en 4

Nieuwbouwplan voor een winkel/horeca met vier appartementen is in procedure genomen.

Grote Noord 40-42

Oud Hoorn vraagt zich af of de voorgevels van deze panden na samenvoeging in tact blijven? M.a.w. houdt ieder pand zijn eigen karakteristieke voorgevel?

Grote Oost 5 (rijksmonument)

Oud Hoorn steunt de ontwikkeling van een alcoholvrij Hoorns volkshuis à la Zutphen op deze A-locatie (annex Rode Steen 10) "gerund" door geestelijk en lichamelijk gehandicapten. Restauratie plus het herstel van Bleijs' wintertuin is onder leiding van de Stichting Stadsherstel begonnen.

Grote Oost 58-60

Plan ingediend voor optimaler gebruik van de kerkruimte. Bouwplan voor opvulling tussen het Claes Joesthuis en de zijbeuk van de kerk. Ook in het verleden was dat 'gat' opgevuld. De Monumentencommissie adviseerde positief, ook ten aanzien van de aanpassingen aan het kerkinterieur.

Hoofdtoren (rijksmonument)

Plan voor restauratie zeezijde en dak.
Nog steeds grote onduidelijkheid over de financiering.

Hoofd

Wanneer wordt begonnen met de breed gedragen versobering van deze historische plek in het havengebied? Bottereigenaars vragen meer financiële steun voor de varende monumenten. Er is dringend behoefte aan een beleidsplan voor het behoud van een plek voor historische schepen in de havens.

Italiaanse Zeedijk 5 I

Pand verkeert in volstrekte staat van verval. Een schande in het stadsbeeld.

Italiaanse Zeedijk 55

Markant nieuw woonhuis gerealiseerd

Jeudje



Concept-bestemmingsplan gepresenteerd en opnieuw de afd. 19-procedure gebruikt.

Het bouwplan omvat 100 eengezinskoopwoningen, 40 koopappartementen en 20 huurappartementen. De ondergrondse parkeergarage herbergt 340 parkeerplaatsen waarvan er 120 bestemd zijn voor de koopwoningen. Op

zich is het een goede zaak dat de oude structuur grotendeels terugkeert: het Juidje blijft een straat.

Op de hoek Pakhuisstraat/Vollerswaal verschijnt eerdags een woontoren van zeven verdiepingen; de woonblokken aan weerszijden gaan vier bouwlagen met een kap tellen. Vormgeving en hoogte toren discutabel. Zodra tegenwoordig een hoekpunt om markering vraagt, verschijnt er een toren. Gaandeweg wordt de omvang van het totale bouwvolume zichtbaar en de druk op de directe omgeving voelbaar.

Oud Hoorn praat met de projectontwikkelaar over het terugbrengen van een historisch merkteken: de overblijfselen van de Sint Geertentoren.

Karperkuil

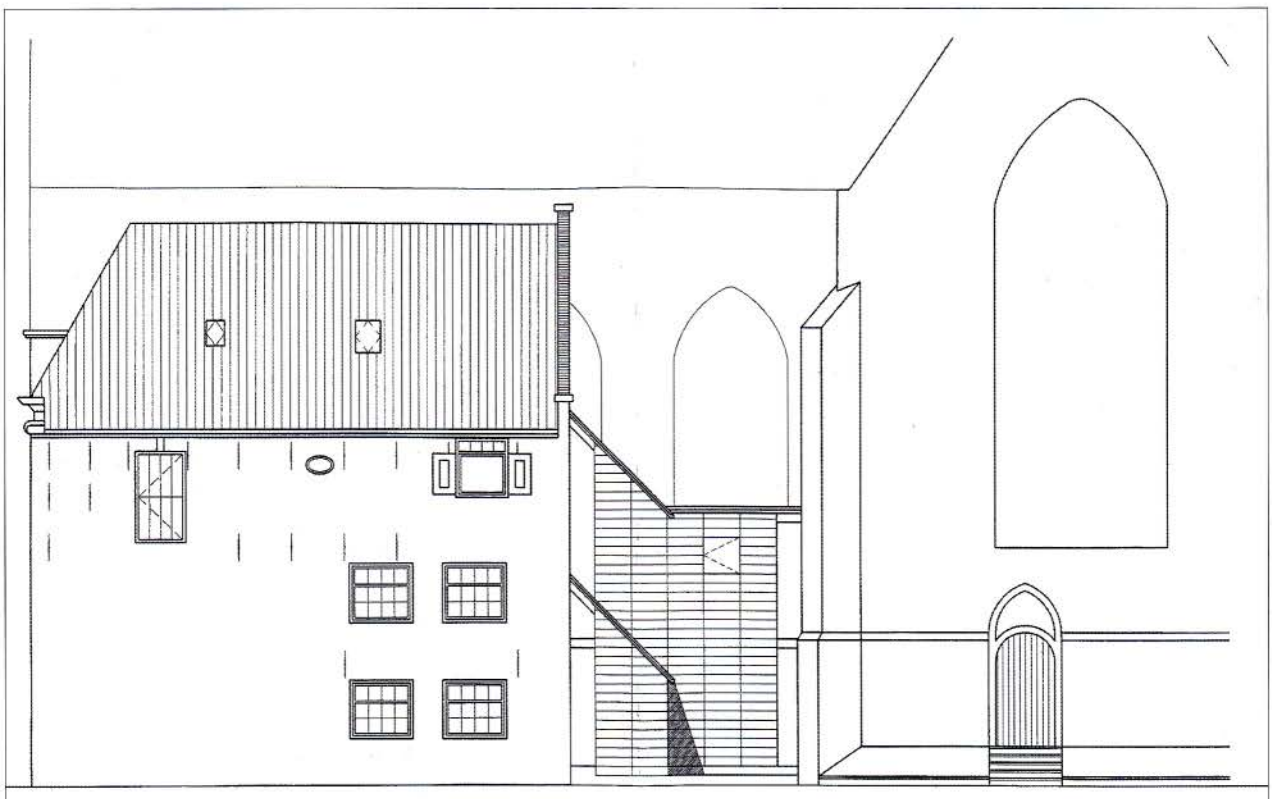
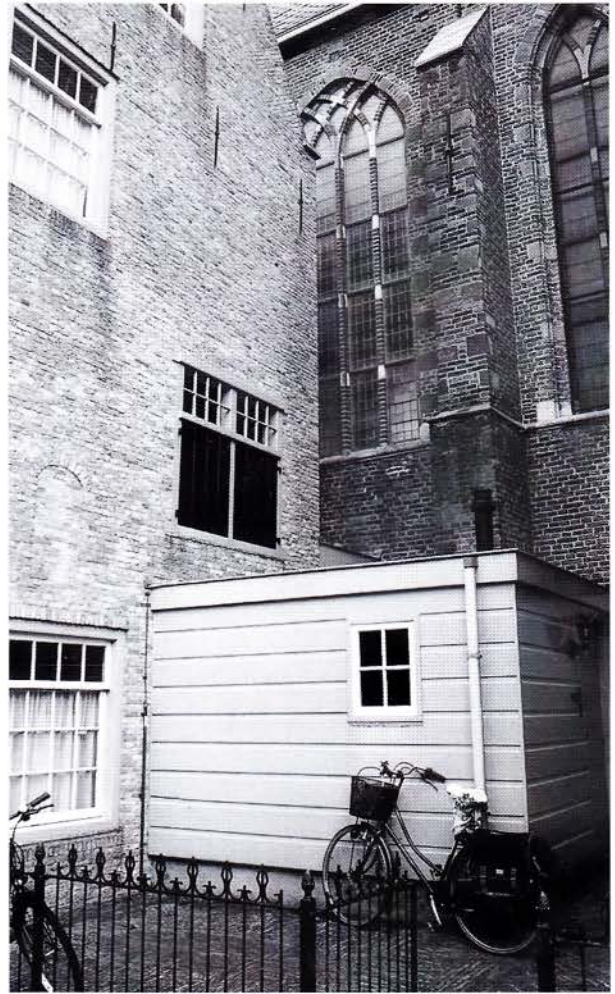
De provincie is enthousiast over de wijze waarop in dit oude havengebied met de cultuurhistorische elementen is omgegaan. *Oud Hoorn* is benieuwd naar het totale eindresultaat.

Keern

Dankzij de inspanning van velen is een aantal jaar geleden het markante vakwerkgebouwtje op de begraafplaats van

Rechts: Grote Oost 58-60. Bestaande aanbouw achter het Claes Joesthuis naast de Oosterkerk gaat gesloopt worden.

Onder: Bouwtekening die laat zien hoe de ruimte tussen het Claes Joesthuis en de Oosterkerk 'opgevuld' gaat worden ten behoeve van een betere voorziening van huishoudelijke aard.



het absolute verval gered. *Oud Hoorn* overhandigde wijlen wethouder Hoogkamer uit dank een klok voor het pittoreske dakruitertje. Het verval heeft ondertussen opnieuw toegeslagen. Graag snelle actie!

Overigens liggen vele grafmonumenten van oude Hoornse families er beroerd bij. Het onderhoud is slecht en het vandalisme tiert er welig.

Kerkplein 4-5

Plan voor ingrijpende verbouwing tot één woning achter de bestaande gevel.

Kerkplein/hoek Grote Kerk



Is de tijd niet rijp voor een heropening van de discussie over de invulling van deze kwetsbare plek?

Eerste plannen voor een glazen invulling zijn verdeeld ontvangen. Keren terug in de Monumentencommissie. *Oud Hoorn* vraagt zich af of in hoeverre bebouwing tegen het kerkgebouw aan – hoe transparant ook -historisch verantwoord is. Een doorpakkende rol van de gemeente gevraagd.

Kleine Noord

Noorderkerk: restauratie is gestart.

Kleine Oost

Nu via de Kanjerregeling rijkssubsidie is toegekend, zijn de restauratiewerkzaamheden in maart begonnen. Voor er met het opbouwen van de nieuwe brug wordt begonnen, wordt er eerst archeologisch en bouwhistorisch onderzoek gedaan op de plek van de oude Oosterpoort.

Bij de overgang naar de Schellinkhouterdijk moet de historische loop van de Westfriese Omringdijk weer herkenbaar worden, dus geen rotonde.

Koepoortsplein

Oud Hoorn heeft het gemeentebestuur benaderd om al te drastische ingrepen op deze kwetsbare en markante toegang tot de oude stad te blokkeren. Het antwoord op brief *Oud Hoorn* laat op zich wachten. Gemeente heeft om geduld gevraagd. Wel erg veel.

Korenmarkt



Geslaagde reconstructie mede dankzij advisering van *Oud Hoorns* werkgroep straatmeubilair. Wat de verplaatsing van een simpele lantaarnpaal al niet vermag.

Dat er grote behoefte bestaat aan - nu weer ontbrekende - fietsrekken maakt de foto glashelder.

Wat stond daarover in het reconstructieplan?

Kruitmolenstraat 6

Stadsvilla door *Oud Hoorn* voorgedragen voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Plan voor bouwen garage.

J. Messchaertstraat

Achter de voormalige Margrietschool – nu Horizon College – is een extra locatie voor 120 parkeerplaatsen ontwikkeld. *Oud Hoorn* vreest de sloop van een deel van het schoolgebouw en verzet zich daartegen. Een verzoek tot plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst is ingediend. Het gebied ligt economisch en politiek onder vuur. Medewerking van het schoolbestuur zeer discutabel.

Muntstraat 6 – rijksmonument

Pand met unieke interieurkenmerken door gemeente verkocht aan de Vereniging Hendrick de Keyser. De restauratie laat op zich wachten.

Nieuwland O-Z

Kademuur vertoont scheuren.

Nieuwe Noord 45 (rijksmonument)

In "Hoorn, huizen, straten, mensen" lezen we: *Huis met hoge trapgevel, waarvan de top naar oude foto is herbouwd; hoek Duinsteeg. Zijgevel oud. Inwendig oude constructie.*

Er gaan geruchten dat de fast foodketen McDonald's het oog heeft laten vallen op dit pand plus de zuidelijke aanbouw aan het Grote Noord. *Oud Hoorn* houdt haar hart vast. De panden staan al geruime tijd leeg.

Nieuwstraat/Wisselstraat

Poortje uit 1603; restauratie van de muren en het houten gewelf noodzakelijk.

Begin negentiger jaren van de vorige eeuw zijn twaalf monumentale stenen poortjes gerestaureerd. Na 10 jaar krijgen de poortjes opnieuw een onderhoudsbeurt. Het Oude Vrouwen Poortje aan het Kerkplein is uitgekozen voor een kunsttoepassing op het westelijk muurvlak in het poortje.

Nieuwstraat 13 en 15 (rijksmonumenten)

Stichting Stadsherstel heeft de panden verworven en is begonnen met de restauratie en de verbouw van winkels en woningen.

Onder de Boompjes 20 – rijksmonument



Onder de Boompjes 20 rond 1930. toen nog een statig woonhuis, nu ernstig in verval

“Vier traveeën breed pand met twee verdiepingen, bekroond door verhoogde gootlijst met rococo-snijwerk” lezen we in ‘*Hoorn, huizen, straten, mensen*’.

Dit rijksmonument verkeert in ernstige staat van verval en is te koop. De gemeente vindt de vraagprijs te hoog. De Stichting Stadsherstel koos domicilie aan de overkant. *Oud Hoorn* vraagt zich vertwijfeld af wie zich het lot van dit monument aantrekt? (zie foto)

Oostereiland

Opstallen komen de komende jaren nog niet in handen van de gemeente ondanks veel lokale politieke druk en goede wil. De ideeën met de opstallen en de open ruimte zijn niet van de lucht.

Het plan voor de ontwikkeling van de oude botterwerf De Zagerij op het eiland valt in goede aarde.

Pakhuisstraat

De gemeente Hoorn zoekt nieuwe bestemming voor het vroegere VOC-pand. *Oud Hoorn* heeft positieve gesprekken gevoerd met het bestuur van het Historisch Genootschap, de Nederlandse Genealogische Vereniging afd. Koggenland en de Stichting Westfriese Families. Het woord is aan de gemeente.

Tijdelijk onderkomen voor het Bureau Monumentenzorg (een zeer flexibele gemeentelijke afdeling!), de afdeling Kunst en Cultuur, de Stichting Oude Muziek Nu en de Stichting Stedenband Hoorn-Pribram.

Pastoor Nuyenstraat – Zwaag

Oud Hoorn juicht plan toe om de z.g. Lourdeskapel, in 1882 in neogotische stijl gebouwd – door A.C. Bleijs? - te plaatsen op de gemeentelijke monumentenlijst.

Acties voor restauratie gestart.

Stationsgebied

Het noordelijk deel van dit gebied moet de moderne tegenhanger worden van de oude binnenstad, aldus de Structuurvisie Buitenstad. Woordgebruik van de gemeente waarvan de inhoud *Oud Hoorn* ontgaat.

Veemarkt

Oud Hoorn betreurt het verdwijnen van de jaarlijkse koemarkt ten eerste. Een eeuwenoude traditie verdwenen om de verspreiding van ziektekiemen ‘definitief’ in te dammen.

Westerblokker – kerkgebouw Heilige Aartsengel Michaël

Oorspronkelijk kerkgebouw met gothische en neo-classicistische elementen reeds lange tijd in gebruik als tapijthal. Gebouw dateert uit 1853 en is ontworpen door de Leidse architect Th.

Molkenboer (1796-1863). Plan om pand op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen. Gemeente heeft een P.M.post op de begroting opgenomen.

Westerdijk

Na instorting toneeltoren laat doorstart nieuwbouw lang op zich wachten. Gemeente heeft contract met bouwbedrijf verbroken en zoekt nieuwe aannemer.

Ooit zei de gemeente *Oud Hoorn* toe dat zij zou zorgen voor een visualisering van het toekomstbeeld met op de achtergrond het historisch stadsgezicht. Die toezegging is zij nooit nagekomen.

Westerdijk 48

Oud Hoorn verzet zich sterk tegen eventuele sloop van dit karakteristieke pand met zijn typerende gevel.

Westerdijk 75 o.a.

Verouderde woonflat en een viertal karakteristieke visserwoningen worden gesloopt ten behoeve van de bouw van 37 appartementen voor ouderen door Intermaris Woondiensten. Het 'beeldkwaliteitsplan' legde de uitgangspunten vast. De oude rooilijn wordt gerespecteerd. De oude hoogte ook? Gekozen is voor een sterk geleed complex van vier bouwlagen plus een kap. Voor een dakgoot op een hoogte van 13 meter moet het bestemmingsplan worden aangepast.

Wijdebrugsteeg

Bijna naadloze aansluiting tussen oud en nieuw. Dankzij de

verankering aan het fundament is de zwart-wit-geblokte stoep gehandhaafd.

Wisselstraat 6-8-10 (rijksmonument)



Lokale omroep verhuist naar de Grote Waal. Kozijnen van het pand van de lokale omroep vragen dringend om herstel. Zijmuur bibliotheek ontsierd door twee grote witstalen airco-gevaartes.



Op 23 september was een rondleiding langs het havengebied gepland voor de nieuwe bewoners van het Kaprerkuilgebied en het Visserseiland. Zij hadden allen een uitnodiging gekregen. Verschillende gidsen hadden zich beschikbaar gesteld en ze waren wel nodig ook want de opkomst was groot. Een en ander verliep heel geanimeerd en het leverde ook een aantal nieuwe leden op. Op de foto heet voorzitter Ton van Weel bij de Oosterpoort de deelnemers welkom en wenst ze een aangename wandeling toe.

Lezingenseizoen is weer begonnen

Marit Veerman

Op maandag 26 november is het seizoen geopend met een bijzondere lezing. Bijzonder, met name omdat de lezing ging over een reisverslag van een jonge vrouw, Elizabeth van der Woude, naar Guyana in 1676-1677; er zijn maar weinig aantekeningen van vrouwen uit die tijd bewaard gebleven. Bijzonder ook omdat de lezing werd afgewisseld met muziek, waarvan de teksten zijn aangepast aan het onderwerp.

De lezing werd verzorgd door Kim Isolde Muller, tegenwoordig onder andere werkzaam voor het t.v. programma 'Man Bijt Hond'. Zij ontcijferde Elisabeths handschrift en speurde in archieven naar de historische context van de Memorije. Zij ontving voor haar onderzoek de Nationale Scriptieprijs 1998.

De muziek werd gespeeld door Ankie van der Meer en Nanne Kalma uit Friesland. Zij maken al vanaf 1980 muziek, met de groepen Kat yn 't Seil, Liereliet en Kajto maken zij vele tournees, in Europa, Verenigde Staten en Canada. In mei 2000 kreeg Nanne Kalma de culturele prijs de Friese Anjer uitgereikt. Hij heeft ook veel kennis van de oude zeilvaart en verwerkt deze ook in maritieme muziekthea's.

Het reisverslag 'Memorije van 't geen bij mijn tijt is voorgevallen' is het oudste dat ons van een Nederlandse vrouw is overgeleverd.

Hierin beschrijft Elizabeth van der Woude haar reis naar Guyana, de Wilde Kust, tussen 1676 en 1677. Als negentienjarige verliet zij het vaderland om samen met haar vader, broer, zus en vele anderen een kolonie te stichten aan de rivier de Oyapoc in het huidige Frans Guyana. Een half jaar na aankomst keerde ze alweer terug in haar geboortedorp Nieuwe Niedorp. In die korte tijd waren haar vader en zus overleden, haar broer was achtergebleven in de West. Zelf werd Elizabeth op haar thuisreis enige tijd gevangen gehouden door de beruchte kaperkapitein Jean Bart.

Dit reisverslag is onderdeel van een kroniek die zeventig jaar beslaat. In een boekje beschreef Elisabeth van der Woude familieaangelegenheden, plaatselijk nieuws maar ook belangrijke (inter)nationale gebeurtenissen. Doordat haar vader als kolonel betrokken was bij de Tweede en

Derde Engelse oorlog kon zij uit de eerste hand verslag doen van deze roerige tijd.

Meer lezingen

De daarna volgende lezing is op dinsdag 29 januari. Dan zal Femke Uiterwijk de historie en ontwikkelingen toelichten rond het Stationsgebied en omgeving, met dia's van onder andere oude ansichten.

De drie daarop volgende lezingen staan in het teken van de VOC.

Op donderdag 28 februari gaat Math Versteghen in zijn lezing in op de eerste vijftig jaar waarin de VOC de scepter zwaaide over de Kaap in Zuid-Afrika. De VOC had mandaat om verdragen af te sluiten en oorlogen te voeren. De heren XVII van de VOC hadden het bestuur van de Kaap in handen en niet de Republiek van de Verenigde Nederlanden.

Maandag 25 maart is Dr. A.J. Bonke bereid om een VOC-thema te bespreken. Dit zal onder andere gaan over de zeven reizen van het schip « De Jonge Lieve ». De archeoloog en historicus Hans Bonke schetst aan de hand van dagelijkse voorvallen een compleet beeld van de vaart van een VOC-schip.

Op 25 april zal drs. J. Schokkenbroek een lezing houden, ook ondersteund door beeldmateriaal, die aansluit bij de VOC-tentoonstelling in het Scheepvaartmuseum in Amsterdam, waar hij als conservator werkzaam is.

Deze lezingen vinden plaats in theater Het Pakhuis, Onder de Boompjes 21, te Hoorn. De aanvang is 20.00 uur. Toegangsprijs is f 5,-.



Stationsplein in de jaren vijftig. Zie 'Meer lezingen'.

Ik weet niet, of u het de vorige keer gemerkt hebt, maar u bent toen te kort gekomen. Op het laatste moment moest de bijdrage van "Men vraagt ons" die geheel aan de sport gewijd was, plaats afstaan aan het artikel van onze voorzitter over de 100-jarige Woningwet. Dat was wel jammer omdat dat laatste deel van het artikel gewijd was aan een bijzonder interessant deel van de sportgeschiedenis van Hoorn, namelijk die in de jaren van de Duitse bezetting. We weten weinig van de sportbeoefening in '40-'45 in kleine plaatsen als Hoorn en ik wil daarom de het weggelaten tekstgedeelte met de twee bijbehorende afbeeldingen die betrekking hebben op een harddraverij waarbij zich ook Duitse militairen onder de toeschouwers bevonden, in dit artikel opnemen.

Wat er binnenkwam

De reacties kwamen van mevrouw G. Mellegers-Lückens uit Den Haag en de heren A. Bolte uit Rotterdam, A.P. Koeman uit Heiloo, E.D. Wit van de Noorderstraat, J.A.L. van IJzendoorn uit Bloemendaal en Arie van Zoonen van de Drieboomlaan. Nieuwe foto's ontving ik van Jaap Zuiker uit de Van Beierenstraat. Mijn hartelijke dank voor de toegezonden foto's en de verstrekte informatie.

De belangstelling voor de foto's in het vorige nummer was zeer ongelijk verdeeld. Een van onze lezers wist iets mee te delen over het gymnastieklokaal op blz. 129, een ander kwam nog met een paar namen van mensen op de foto van blz. 76 met schoolklassen op Schiphol, vier kwamen met informatie over de damesploeg van UDI-VVO op blz. 132. De rest van de foto's wist niets los te maken in de herinnering van onze lezeressen of lezers. Geen van u kon me

bij voorbeeld een naam geven van de bijna 160 katholieke sporters op blz. 130 of de van ferme petten voorziene korfballers op blz. 133. Sport was toen nog een door weinigen beoefend tijdverdrijf. De namen van de kampioenen brachten nog geen miljoenen op. Gespeeld werd er meest op soppige achteraf weilanden met een schuurtje als kleedlokaal. Men speelde ook nog zonder politiebescherming en sportjournalisten waren nog schaars. Dit stukje moderne tijd was nog niet tot de stad aan het Hop doorgedrongen.

Harddraverij in Duitse stijl

De twee eerste foto's die ik vandaag opneem hadden eigenlijk de twee laatsten van de vorige keer moeten zijn. Ik heb u hiervoor al verteld, dat dat door plaatsgebrek niet mogelijk was.

Ze laten iets zien van een harddraverij in het Julianapark op 23 mei 1943. Die harddraverij was een sportieve gebeurtenis en daarom hoorden deze opnamen in het vorige nummer thuis. De "Men vraagt ons"-rubriek gewijd was toen immers geheel gewijd aan de sport. Dat we van de eigenlijke draverij niets te zien krijgen, is volgens mij geen doodwond, omdat deze foto's door iets anders belangrijk zijn. Het gaat niet om paardenraces zo maar, maar om paardenraces in de laatste wereldoorlog. Dat is te zien aan het publiek dat voor een deel uit Duitse officieren bestaat (afb. 1, 2), een omstandigheid waar het grootste deel van de rest van het afgebeelde publiek zich weinig van aan schijnt te trekken. De oorlog was ver weg en men had een ogenblik tijd om de zorgen van alledag, die groot genoeg waren, te vergeten. Wij hebben deze foto's ook opgenomen



Harddraverij in het Julianapark



Harddraverij in het Julianapark

omdat ze iets van het gewone dagelijkse leven uit de oorlog laten zien. We zijn van mening, dat het verkeerd is de kop in het zand te steken en deze foto's niet te publiceren. Omdat we de afgebeelde mensen niet kennen zijn de foto's een veroordeling noch een verdediging. Het zij uitdrukkelijk gezegd, dat de redactie van het kwartaalblad met de publicatie van deze foto's op generlei wijze partij kiest voor de wandaden die door de Duitse bezetter tijdens de oorlog zijn gepleegd..

Degene die ons de foto's ter beschikking stelde, heeft ons gevraagd geen namen van op deze foto voorkomende in volgende publicaties van dit blad op te nemen. Wij kunnen niet anders dan aan deze wens voldoen, omdat de eigenaar alleen onder deze voorwaarde deze foto's ter beschikking gesteld heeft.

Persoonlijk ben ik van mening, dat hier van een overdreven voorzichtigheid sprake is. Het herkennen van iemand op een foto waarop ook leden van de bezettingsmacht uit de oorlog te zien zijn, wil niet zeggen, dat die ander in de oorlog zoals dat toen heette 'fout' geweest is. Wij spreken nogmaals onze erkentelijkheid uit over het feit, dat de eigenaar deze foto's deze opnamen ter beschikking heeft gesteld.

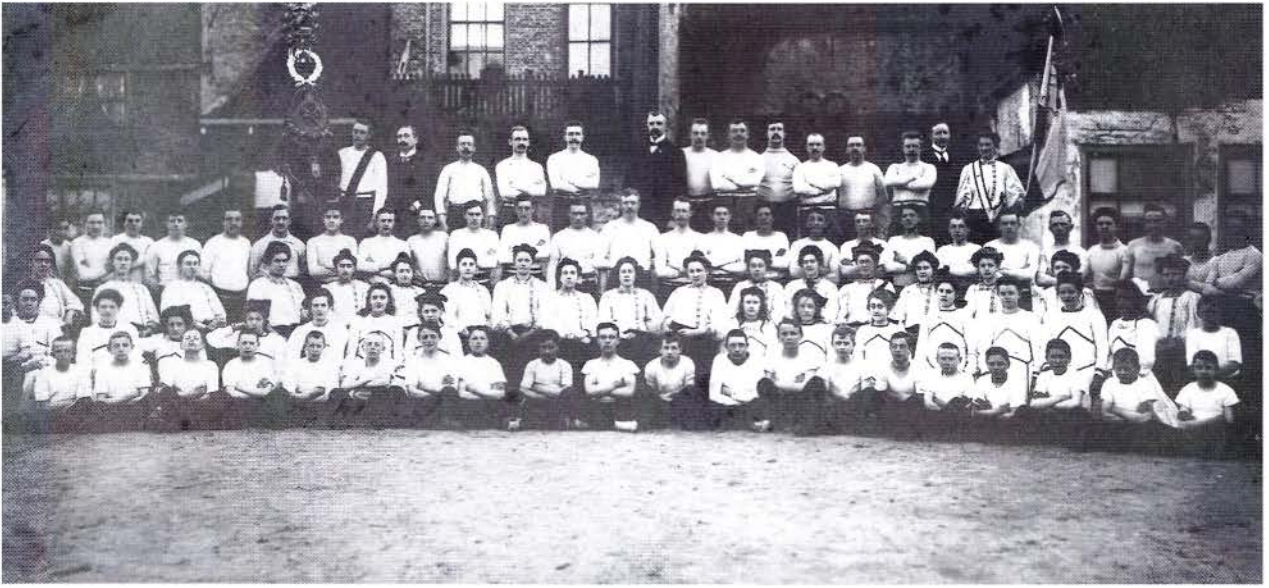
Voorts wil ik uitdrukkelijk stellen, dat de redactie van het kwartaalblad met plaatsing van deze foto's op welke manier ook geen begrip heeft voor de door de Duitse bezettingsmacht in de oorlog begane misdaden. Hierbij laten we het hoofdstuk oorlog en fotografie rusten en gaan we over tot de nieuwe foto's.

Een lokaal voor gymnastiek en het zoveelste schoolreisje naar Schiphol

De heer Koeman meende op blz. 129 het gymnastieklokaal van de Rijks H.B.S. aan de Johan Messchaertstraat te herkennen. Hij heeft daar in de veertiger jaren in het zweet zijns aanschijns geoefend. Het is naar zijn mening alleen jammer dat de opname van deze hoek is gemaakt, omdat nu niet de klimrekken aan de rechterkant te zien zijn met de gepatenteerde keilbouten van de firma Scholten in de Nieuwstraat. De firma Scholten, een bijna vergeten begrip in Hoorn, laat staan de door dit bedrijf geproduceerde keilbouten.. De fabriek werd vervangen door de passage *De Blauwe Steen*. Verdwenen zijn de karakteristieke keilbouten van het klimrek rechts op de foto maar nu is wel voor iedere oudere Hoornse inwoner de linkerkant met zijn onmiskenbare ramen zichtbaar. Er moeten nog lezers zijn, oud-sporters die deze zaken kunnen bevestigen.

De heer IJzendoorn verstreekte ons informatie over de foto van het uitstapje van de roomskatholieke MULO's naar Schiphol die ik eerder dit jaar ontving van de heer J.P.H. van der Knaap uit de Kruitmolenstraat. Ik moet eerst iets rechtzetten. Door onoplettendheid van mijn kant komt op de schets nr 24 tweemaal voor. Ik geef daarom aan de voorste jongen met nummer 24 het nummer 24a

U krijgt de namen die nu bekend zijn inclusief degene die ik al eerder van de heer Van de Knaap ontving. 1. Buiting, hoofd van de RK MULO, Onder de Boompjes (Van de Knaap). 14. Cor Koppies, Grote Noord (IJzendoorn). 15. Piet Nieuwenhuis, met witte kuif (VDK). 17. Dirk Burger, woonde op het Keern. (IJ) 21. Jan van IJzendoorn, woonde



Afb. 3. Gymnastiekvereniging Willem van Oranje op het Doelenveld



Afb. 4. Schets bij afb. gymnastiekvereniging Willem van Oranje op het Doelenveld

op de Drieboomlaan (Ij). Ik neem aan, dat dit de inzender is. 24. Moermans (dat is dus niet 24a) (Ij). 26. Schneiders, woonde hoek Zon-Gerritsland (Ij) 33. Baesjou, leraar op de St. Aloysius-MULO (VDK). 51. S.J. Stuyfbergen, leraar, niet bekend op welke school (VDK). 42. Miep de Lange, woonde hoek Breed-Grote Noord (Ij). 44. Kapelaan Roozen (VDK). Dan volgt in de brief van Ijzendoorn nog een voor mij onbegrijpelijke zin *D.i. absoluut goed en niet 39 Corrie*. Het enige wat ik uit deze mededeling kan opmaken is, dat de dame met de alpinopet, voor de letters van het achterste toestel, juist wel Corrie de Lange is. Dat we bij deze foto wat meer namen hebben, wil niet zeggen, dat we ermee moeten uitscheiden. Graag van u nog wat meer bekende en minder bekende Hoornse figuren, die zich nog wel de dag herinneren dat ze met een Fokker F-XII op de kiek gezet zijn.

Gymnastiek voor dames

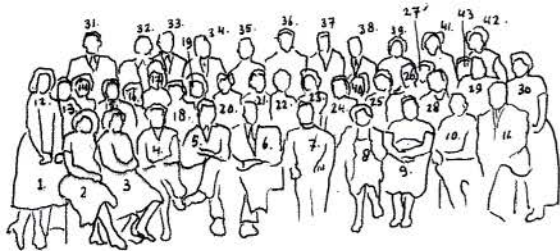
De belangstelling van de rest van de informanten ging grotendeels uit naar de sport beoefenende dames op blz. 132

van het vorige nummer. Wie dat waren, was gemakkelijk te vinden in het boekje *Kent u ze nog de Hoornsen* van de zo langzamerhand legendarische Johan Ridderikhof. Op de foto in het boekje van Ridderikhof staan alle dames achter elkaar, hier in het kwartaalblad knielt de helft, maar dat is voor de herkenning geen bezwaar. De meeste inzenders hebben de beide opnamen met elkaar vergeleken, zodat er ook weinig meningsverschillen waren binnen de toegezonden namenreeksen. De informatie kwam van mevrouw Mellerers-Lückens en de heren A. Bolte, E.D. Wit en Arie van Zoonen. Ik ga niet meer in op de namen van de verenigingen, daarvoor kunt u het vorige nummer raadplegen. Het gaat hier om de damesafdeling Allebé van de vereniging UDI-WVO. Geheel links: I. trainer G. de Haas. (Mellerers-Lückens, Van Zoonen, Bolte, Wit) Hij was joods evenals de dame geheel rechts in de gebloemde jurk. Zij werd slachtoffer van de jodenvervolging in de Tweede Wereldoorlog. Zij was de pianiste Vriezja Benema (uiterst rechts). Voor velen is een pianiste onder gymnasten een vreemde verschijning, maar daarbij mag niet vergeten wor-



Afb. 5. Korfballers

den, dat het aandeel van de dames bij sportwedstrijden in die tijd, de jaren dertig dus, voor een groot deel uit ritmische oefeningen bestond. De Haas kwam uit Amsterdam, hij trouwde later met één van de dames Krop (Bolte). Dan nu de rest van de namen. De staande rij van links naar rechts: 2. Trien Masteling (Van Zoonen, Bolte, Wit). 3. Gra Feller (VZ, Bo, Wi, Mellechers-Lückens). 4. Tiny Kee (VZ, Bo), Aaf Kee (Wi). 5. Toos Krop (Vz. Bo. Wi.), een dame Feller. De familie Feller bezat een winkel in huishoudelijke artikelen aan het Grote Noord (ML). 6. Trijnie Krul (VZ.



Afb. 8 schets van r.k. Zangvereniging bij Huis Verloren



Afb. 7. R.K. Zangvereniging bij Huis Verloren



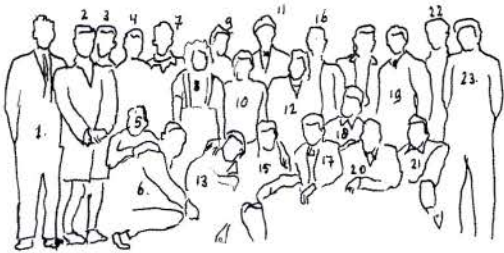
Afb. 6. Biljarters

Bo.), een mevrouw Krul. 7. Tiny de Boer. (VZ, Bo Wi). Een dame Feller (ML). 8. Marie Boschma, zij huwde met P.M. van Wijk, eigenaar van een zaak in lederwaren aan het Gote Noord (VZ., Bo., Wi.). Mevr. Van Wijk-Boschma, (ML). 9. Ton Beets (Vz., Bo., Wi.). 10. Vriezja Benema (VZ., Bo.), Frisia Benima (Wi). Gekniel: 11. Annie Feller (VZ, Bo., Wi., ML). 12. Ank of Annie Godvliet (VZ, Bo). 13. Gré Feller (VZ., Bo., Wit, Mel.). 14. Ma Knip (VZ., Bo., Wit). 15. Saak of Jacque Renon (VZ., Bo. Wi.). 16. Bep Willeboer (VZ., Bo., Wi.). 17. Truus Boonstra (echtgenote van K. Laverman, typograaf (VZ., Bo., Wi.). 18. Mien Krop (VZ., Bo., Wi.). Een dame Feller (Mel.)

De heer Bolte schrijft, dat *Allebé* in 1938 voor het eerst aan internationale wedstrijden deelnam en daarbij dus direct al een eerste prijs veroverde. De omstandigheden waaronder dit geschiedde zijn verder niet bekend. Maar het is een opmerkelijk feit, dat een gymnastiekvereniging voor dames uit een klein onbetekenend stadje op een internationale sportwedstrijd een eerste prijs in de wacht sleepte. Een plaatsje van krap 13.000 inwoners¹, vrij bekrompen. Als ik aan Hoorn in de jaren dertig denk, maak ik altijd een vergelijking met Arnhem in die tijd, mijn geboortestad, die wat groter was dan Hoorn, maar dezelfde gezapigheid uit-



Afb. 9. Examenklas HBS in 1947



Afb. 10. Schets bij examenklas HBS in 1947

straalde. De dichter Jan Greshoff heeft een prachtig gedicht gemaakt over dat een beetje deftig zijnde Arnhem, dat ook een beetje conservatief was. Hetzelfde geldt voor Hoorn². Je hoeft maar een paar namen in te vullen en je krijgt een schitterend beeld van Hoorn omstreeks 1936. Maar daarvoor wordt deze rubriek niet geschreven dus gaan we verder met onze oude foto's.

Gymnasten en nogmaals korfballers

Van Hans van Rijswijk lag hier nog steeds een oude foto (afb. 3) van de gymnastiekvereniging *Willem van Oranje* op tafel, naar ik mag aannemen, het Doelenveld bij de Achterstraat. De opname is niet zo heel best, de gradatie laat nogal te wensen over en ook zijn er gedeelten langs de randen afgescheurd. Maar het is een uniek document van een "voltooid verleden tijd" en daarom een "must" voor deze rubriek.

Als we deze foto vergelijken met die van een ballonopstijging op het Doelenveld³, dan moeten de huizen op de achtergrond Onder de Boompjes staan. Het vaandel links is van Willem van Oranje, dat aan de rechterkant is moeilijk te onderscheiden. Ik kan bijna niet aannemen, dat iemand

hier een verre voorouder van zichzelf of een goede kennis herkent, toch geef ik weer een schetsje met nummers (afb. 4). De foto lijkt me in het begin van de 20e eeuw gemaakt te zijn. Ik ben u dankbaar voor elke informatie.

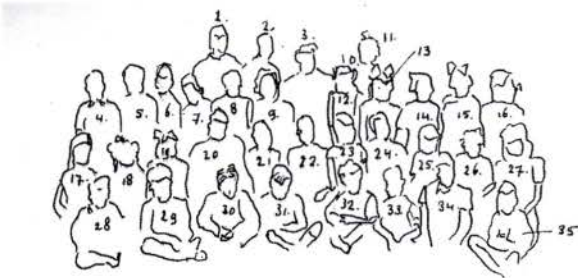
In het vorige nummer liet ik u een opname van een korfbalclub zien (jrg. 23, blz. 133) die ik van de heer Bakker uit Baarn ontving. Er kwam geen enkele reactie op. Er bestaat nog een opname van dezelfde club, waarschijnlijk op dezelfde plaats genomen met dezelfde mensen (afb.5). Want opnieuw zijn de beide heren te zien met lange winterjassen, waarvan er één een wandelstok draagt. Ik zou al blij zijn als ik wist waar deze opname is gemaakt. Misschien geeft het huisje op de achtergrond een aanwijzing. Het lijkt me een opname ergens uit de jaren twintig. Op de achterkant bevindt zich een stempel *J. Sieuwers & Zn Edam*.

Biljartclub in nood

Van ons lid Albert de Graaf ontving ik een foto (afb. 6) die om verschillende redenen interessant is. Het is een als briefkaart uitgegeven foto van vijf heren om een biljart. Op het biljart ligt een plaat met het opschrift "Door den grooten brand op 25 jan. 1941 verloren wij alles behalve onze leden! Ter herinnering aan de ingebruikneming der herbouwde zalen op 25 oktober 1941." Op de achterzijde staat in potlood de aantekening "In de oude kazerne in Hoorn was in een deel ervan de kaart, biljart en ontspanningszaal gevestigd van de oude SDAP⁴. Na de brand is deze tekening gemaakt van de biljart veteranenclub, en aangeboden bij de opening van het herbouwde onderkomen in de voormalige kazerne, ingang Veemarkt, nu in het Park." Het is niet nodig veel informatie aan deze teksten toe te voegen. Aan de biljartvereniging en aan de brand in de voormalige kazerne is in dit blad al eens aandacht



Afb. 11. 3e klas Margrietschool 1947



Afb. 12 Schets 3e klas Margrietschool 1947

besteed. Misschien dat het daarom lukt de namen van deze heren, geharde socialisten, te achterhalen. Ik wacht uw reactie af.

Zingende katholieken, eindexamenklasje en Margrietschool

De volgende foto (afb. 7) toont ons een groep dames en heren voor het huis op de hoek van de Kerkstraat en het Kerkplein, dat achtereenvolgens werd aangeduid als het Gezellenhuis, het Huis Verloren en het Huis Merens. Gezellenhuis was het in de tijd dat het door katholieke organisaties gebruikt werd voor allerlei culturele activiteiten, Huis Verloren toen de gemeente Hoorn het inrichtte als dependance van het Westfries Museum en tenslotte Huis Merens toen het in particuliere handen was overgegaan. We zien hier een katholiek zangkoor, dus nog uit de eerste periode. Te oordelen naar de kleding is de foto gemaakt in de jaren zestig. Om het zoeken wat te vergemakkelijken heb ik het gebruikelijke schetsje toegevoegd (afb. 8). Nr. 4 Timmermans, muziekleraar, 6 deken Van der

Meer, geestelijk raadsman, 14 mejuffrouw Sernee, onderwijzers. Van u graag de 39 anderen. Ik neem aan, dat de man achter het hek niet meetelde.

Op de volgende foto (afb. 9) een eindexamenklasje zoals we er al verschillende keren een hebben gehad. Ditmaal de Rijks HBS in 1947 met te rechter zijde de gymnastiekleraar, de heer S. Hiemstra, in de wandeling "de Pa" genoemd. Ook hiervan geef ik u een genummerde schets (afb. 10) Nr. 8 is de inzender, de heer A.P. Koeman. Nr. 12 is "de Pa". Ik houd me aanbevolen voor de rest. Met het jubileumboek van de HBS moet er beslist uit te komen zijn. Als laatste een gewone schoolklas: de derde klas van de Margrietschool op 30 mei 1947 (afb. 11) Geen enkele naam is bekend. Met schets (afb. 12)

U heeft dit keer nogal was materiaal ontvangen, maar dat was nodig, om de inzenders niet te lang op hun materiaal te laten wachten. Ik ben benieuwd naar uw reacties.

1. J.E. Dierendonck *Hoorn van zee- tot landstad* (Hoorn 1948)
2. Een paar regels van het gedicht, vrij geciteerd, mogelijk zitten er wel wat onjuistheden in:
Ik houd zo van die nette burgerheren
Des middags op het Velperplein
De dominee, de dokter, de notaris
En het klerkje, dat vandaag wat vroeger klaar is
Maar 't kan verkeren
3. W.A. Braasem en H.O.J. de Ruyter de Wildt *Hoornse herinneringen* (Hoorn 1972) 72.
4. SDAP Sociaaldemocratische Arbeiderspartij. Voorloper van de Partij van de Arbeid



Deze rubriek staat open voor alle lezers van het kwartaalblad die op- of aanmerkingen hebben op eerder geplaatste artikelen of in het algemeen vragen willen stellen of hun kritiek willen leveren. De bijdragen worden geplaatst buiten verantwoordelijkheid van de redactie of van het bestuur. Er kan alleen schriftelijk gereageerd worden.

Geachte redactie,

Met belangstelling heb ik het artikel van de voorzitter gelezen over 100 jaar woningwet in het kwartaalblad nr.3 van 2001. De onderschriften van enkele foto's kloppen echter niet helemaal.

1. Het Liornehuis is niet gebouwd in 1956, doch eind jaren zestig. Op een luchtfoto van 1964 is het Liornehuis nog niet te zien. Ook de Willem Backflat en het Streekziekenhuis waren toen nog niet gebouwd.

2. Jan Pz. Coenstraat. De eerste zes woningen vanaf de linkerkant van de foto zijn niet van de woningbouwvereniging "Onze Woning". Ook zeven woningen aan de overkant zijn niet van deze woningbouwvereniging. Deze woningen waren eigendom van de bewoners. In mijn jeugd heb ik zelf in één van deze woningen gewoond! De foto is genomen vanaf de kruising met de Pieter Florisstraat.

Met vriendelijke groeten,

H.J.Bakker, De Wieken 33, 1622 GM Hoorn

Geachte redactie,

Gaarne nog even een reactie op het door mijn echtgenote ter plaatsing in Oud Hoorn aangeboden stukje over het doorbrengen van haar jeugd op de Drieboomlaan. (Zie kwartaalblad 15 september j.l. blz. 120 t/m 122.) Een kleine correctie op hetgeen vermeld wordt over de lage schoeing (onderaan links op blz. 122). Te lezen valt... 3 centimeter...doch dit had moeten zijn zoals zij schreef...30 centimeter.... Overigens jammer dat haar naam en adres: T.Ekkel-Groet, Het Salm 16, 1506 MT Zaandam zoals genoemd in haar brief niet werden overgenomen. Wellicht alsnog vermelding in het volgende nummer?

Tenslotte: "Geen enkele naam bekend van de dames gymnasten (afbeelding 4 in blad nr.3) noch van hun begeleiders". Ik neem aan, dat u hierover reeds nader bent geïnformeerd. Zo niet, als oud-Horinees alle namen geven van alle personen is mij onmogelijk. Inmiddels al weer uitziende naar het volgende en steeds zeer interessante Oud Hoorn,

hoogachtend,

H.W.Ekkel

Zij werd later mijn moeder

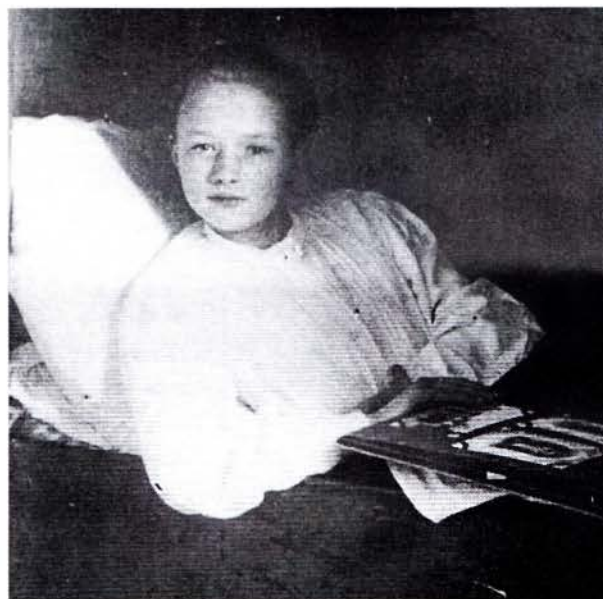
De redactie kreeg uit Canada een grote enveloppe van Wim Bongers met daarin teksten uit vorige nummers. Deze hadden vooral te maken met de moord in 1910 in Hoorn. Een tekstje plus fotootje stond afgedrukt naast een gedicht in Oud Hoorn (1991). In 1995 bezocht Wim ook Hoorn. Over hem stond toen een groot verhaal in ons blad over alles wat Bongers destijds had meegemaakt. In het nummer van 15 september staat een boekbesprekinkje onder de titel 'De vergiftigde taart'.

Daarbij stond de naam van Willem Markus (84 jaar), ooit de marktmeester in deze stad. Ene J.J. Beek had hem volgens de geschiedenis willen vermoorden. Dit moest gebeuren door hem een vergiftigde taart aan te bieden. Markus overleed niet aan die taart, wél zijn vrouw. Een andere vrouw at óók van de taart, maar zij bleef leven. Haar foto stond in 1991 op de pagina van Oud Hoorn.

We publiceren foto en stukje tekst nog één keer, want pas nu hebben we geweten van wie de foto van toen was. Het was de huishoudjuffrouw van echtpaar Markus en later de moeder van Wim Bongers zelf. In 1995 was Bongers hier, vertelde veel, maar de rol van zijn moeder kwam toen niet aan de orde. Dat laat hij ons nu nog weten, nog veel meer trouwens. Waar zij als huisjuffrouw bleef leven, overleed toen de vrouw van Willem Markus. Nooit geweten dat het

jonge meisje later de moeder zou worden van Wim (Canada) en zijn broers en zusters Joep (Beverwijk), Greta (Apeldoorn), Rina (Arnhem), Louis (Apeldoorn), Albert (Paramaribo) en Gerard, die evenals hij ook in Canada woont.

H.L.



Jaarverslag van de vereniging 'Het Carillon'

Albert De Graaf, bestuurslid

Uit het vervolg op Velius'kroniek: 'Dit jaer. (1670), lieten de Heeren Borgemeesteren een nieuw klokkenspel gieten voor de Grootte Kerkstoorn, door de vermaerde Petrus Hemony. Het klokkenspel wierd zoo groot en swaer gegooten als de situatie van den Toorn toeliet, bestaende in 32 klokken weegende tsaemen 11634 pond. Groot C is F Orgeltoon ende weegt 2283 pond. Het selve speelwerck is seer accurate in accord gebracht en soo suyper in resonantie als er eenigh in Nederlandt te vinden is...'

Dit jaar 2001 liet het bestuur van de Carillonvereniging Hoorn leden en belangstellenden genieten van vijf accurate en perfect in resonantie gebrachte concerten op de beiaard van 52 klokken. Dat alles uitgevoerd door beiaardiers van klasse te vinden in de Nederlanden en ver daarbuiten. Een luttele selectie.

Aimé Lombaert, stadsbeiaardier van Brugge, Poperinge, Gerardsbergen, Damme, Brakel en Deinze voegde Hoorn met onweerstaanbare goesting aan zijn uitvoerend werk toe. De Vlaamse meesters, Jef Denijn enz., werden niet vergeten. De bekroningen in zijn spel waren toch stellig de 'Fantasia sobre motivos de la Traviata de G. Verdi' en eveneens die over 'La danza dell'ore uit 'La Gioconca' van A. Ponchielli. Zoveel Italiaans vuur uit ons brons geklepeld was voorwaar een belevenis. Het talrijke publiek was op onze luisterplaats in de tuin van de Statendoor en het voorbijgaande rond de toren beloonde Lombaert met een klinkend applaus, niet nadat hij een toegift ten beste had gegeven.

Van Brugge naar Barcelona, we hebben het geweten!

Anna Maria Reverté, beiaardier van het paleis der Generaliteit in Barcelona, bracht in vurig tempo populaire melodieën uit Catalonië ten gehore. Daar strooiden de klokkeklinken dan uit: 'Pel teu amor; Tiento antiguo; En los trigales; Pequena sevillana'. Een rijkdom aan Spaanse muziek, soms in een adembenemend tuimelen van de klepels ten gehore gebracht. Ter gelegenheid van de manifestatie "Kunst is Kermis, Kermis is Kunst" deed Anna Maria en passant mee aan een compositiewedstrijd. De jury, in de Boterhal nog druk doende om aldaar een verantwoord muzikaal oordeel te vellen, noodzaakte haar het werk nog eens ten gehore te brengen. Dat gebeurde met een massa belangstellenden aan de voet van de toren en opgesteld voor de Boterhal met de jury uiteraard in de frontlijn.

Met het optreden van beiaardier Klaas de Haan, die het slotconcert verzorgde, belandden we weer in rustig Nederlands beiaardgebied, overigens absoluut niet in oubollige sfeer. De 'Passacaglia 1953' van Jos Lerincks (1920-1999) vereist een grote beheersing van het klavier; wel iets anders dan een variatie op drie weverkens...

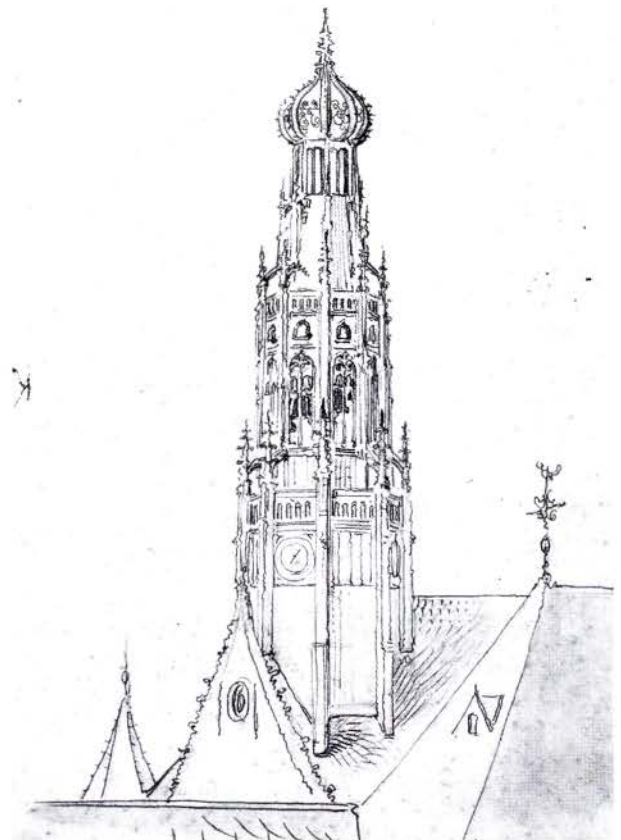
Eigen stadsbeiaardier Frits Reynaert verzorgde als vanouds het openingsconcert en diverse andere bespelingen, met name die op Open Monumentendag in samenwerking met de Hoornse Brassband. Ook hier vele enthousiaste toehoorders.

Wat leren we uit dit alles?

Het carillon fungeert in onze stad als een steeds meer beluisterd en gewaardeerd muziekinstrument.

Ons bestuur en niet te vergeten onze trouwe ledenschare zien met vreugde de belangstelling toenemen.

Dat schept verplichtingen inzake zorgvuldig omgaan met ons instrument ten aanzien van de selectie der uitvoerenden en de verzorging van de informatie aan leden en geïnteresseerden. Lezers, hoe waardevol zou het niet zijn om mee te delen in dit opgaand succes! Verleent ons uw steun en laat een monumentaal klokkenspel blijvend klinken over oud en nieuw Hoorn. Lidmaatschap minimum f 15,- per jaar. Opgave bij Albert de Graaf, bestuurslid, Eikstraat 37, tel. 0229-216826.



De toren van de middeleeuwse Grote Kerk met het carillon, gegoten door de beroemde Pieter Hemony. Het had 32 klokken en woog 11.634 pond.

Tekening afkomstig van Harm Stumpel

Muziekonderwijs al vanaf 1359 in Hoorn

Arie van Zoonen

Nu de Koninklijke Zangvereniging Sappho haar 150-jarig bestaan heeft gevierd met een boeiend concert in de Oosterkerk en de 80 jaar oude Christelijke Oratoriumvereniging Soli Deo Gloria zijn deze activiteiten aanleiding voor dit artikel.

Wil je los van de activiteiten van de officiële zang- en muziekverenigingen je in Hoorn muzikaal ontwikkelen dan hoef je slechts een kleine stap te maken naar de Noorderstraat. Daar biedt sinds 1992 de 'MUZIEK-SCHOOL GERARD BOEDIJN' in een eigen gebouw zeer gevarieerde cursussen aan. Erkend door de Landelijke Stichting Kwaliteitsbewaking voor Kunstzinnige Vorming te Rotterdam verzorgt deze muziekschool daar het muziekonderwijs voor en in de gemeenten Hoorn, Venhuizen en Wester-Koggenland.

Muziekonderwijs en musiceren in verenigingsverband zijn het resultaat van een ontwikkeling van honderden jaren.



Het begin

Uit de eerste eeuwen na het ontstaan van Hoorn is weinig bekend van muzikaal leven. We mogen aannemen dat ook hier ter stede 'de gehele muzikale scholing door en in dienst van de Kerk' plaats vond. Muziekonderwijs, of liever onderricht in het zingen, geschiedde in de parochiekerk, de Grote Kerk, of op de Grote School in de buurt van de kerk.

De school wordt voor het eerst genoemd in 1359, maar bestond wellicht al eerder. In dat jaar kreeg ene Andries Gherbrantsz. van graaf Albrecht van Beijeren het recht om de school te besturen. Andries was als onderpastoor tevens belast met de zielzorg van de parochianen en gaf wellicht ook zelf les. Evenals elders bestond in Hoorn tussen school en kerk een sterke band. De scholieren luisterden de diensten in de kerk met koorzang op. Dat hield in

dat ze bekend moesten zijn met Latijn en muziek. Annie Romein-Verschoor noemde 'het kerkkoor als het ware het grote test-instituut, dat de massa keurt op zijn muzikaliteit'. De school bleef niet in particulier bezit. Nog onder dezelfde graaf Albrecht werd de school in 1396 aan de stad geschonken. De stadsscholen ondervonden overal, ook in Hoorn, op het einde van de Middeleeuwen concurrentie van 'onderschoelen', een soort particuliere scholen. Daarom verplichtte het Hoornse stadsbestuur in 1528 jongens tot vijftien jaar de grote school te bezoeken. Gingen ze naar een andere school, dan ontving de stadsschoolmeester toch schoolgeld van hen. Dagelijks was er les van 's morgens zes uur tot 's middags vier uur, met drie onderbrekingen van een uur. Ook op zondag, maar dan was er een ander ritme, omdat de jongens dan als koorknepen aan de kerkdiensten meewerkten. Om dat goed te kunnen doen stond op het lesprogramma het onderwijs in de 'musica', hetgeen in de praktijk neerkwam op zangles. Die vond klassikaal plaats. De lessen werden verzorgd door de 'scoelmeester' die als 'sanckmeester' fungeerde. Op zon- en feestdagen zong hij met het jongenskoor in de kerk. Wilde men zich op een instrument bekwamen dan moest men zich tot een speciale leermeester wenden, zoals uit Amsterdamse notariële acten is gebleken.

Verandering

Toen de stad zich in 1572 aansloot bij Willem van Oranje reorganiseerde het stadsbestuur de Grote School tot een Latijnse School. Met de overgang tot de hervorming en de verandering in de organisatie van het onderwijs leek het muzikale element in het onderwijs echter te zijn verdwenen. Volstreekte zekerheid daarover bestaat evenwel niet, vooral als we lezen dat 'is geordonneert opten XXIIen February 1580 dat den Rector met het spelen van een Commedie teghen May eerstcomende sal moghen voortgaen'.

Na de reformatie zorgde het stadsbestuur niet alleen voor een wijziging in de onderwijsorganisatie. Het stedelijk bestuur werd ook werkgever van de organist, waarmee het kans zag te voorkomen dat er een hiaat kwam in het onderwijs in de muziek. Daarom stond in de instructie voor de door haar in 1619 benoemde organist Lucas Lennick (1619-1625) de volgende bepaling op: 'Gelijck hij oock de Burgers ende de kinderen van de inwoonders deser stede (die sijnen dienst mochten versoecken), om redelijk salaris gehouden sall sijn te dienen, leeren ende onderwijzen in de musycke ende op de Instrumenten te



Het Latijnse poortje vormde vroeger aan de Kruisstraat de toegang tot de Latijnse School waar ook muziekles werd gegeven. Nu is het de ingang van het Klaas Stapelhof.

spelen, sonder desselve te exactioneren (= overvragen), voorts de musicijns op alle haere comparitien (= bijeenkomsten) ter camere te adsi-steren met sijn persoon ende conste'.

Uit deze opdracht bleek dat hij bovendien de bijeenkomsten van het Collegium Musicum moest bijwonen. Dat was waarschijnlijk het eerste Hoornse muziekgezelschap waarover de bronnen verder echter zwijgen. Pas in 1684 kwamen de werkzaamheden van een Hoorns Muziekcollege uit de anoni-

De allereerste Grote Kerk die in 1838 afbrandde. In de kerk werd ook gezongen door een jongenskoor.



meit. De muziekbeoefenaren mochten toen over de bovenzaal van De Waag beschikken voor hun bijeenkomsten. In 1759 kocht het college de voormalige roomse kerk aan de noordzijde van de Peperstraat voor zijn muziekavonden. Men gebruikte dit gebouw als 'Concertzaal'. Rond de eeuwwisseling ging het over in handen van de 'Leden van het Concert', waarvan Allard Merens in 1851 de enig overgeblevene was.

De opdracht aan de stadsorganisten om muzieklessen aan individuen te geven bleef anderhalve eeuw gehandhaafd. Bij de aanstelling van de elf organisten die op Lenninck volgden werd de bepaling telkens herhaald (Baers (1625-1645), Helmbreker de Jonge (1645-1662), Smit (1648-1658), Warius (1668-1670), Van der With (1670-1683), Van Neck (1684-1691), Dirck Luycasz. Spruyt (1691-1718), Juriaan Dircksz. Spruyt (1718-1768), Richter (1778-1771), Körnlein (1771-1773), Swarthoff (1773-1795).

Door deze ondersteunende taak aan muziekcolleges, zanggezelschappen en individuen werd de organist als het ware de leider van het burgerlijke muziekleven. Landelijk ontstond zo een geslacht van 'muzykmeesters, virtuozen op de viool, op de fluit of op een ander instrument', dat het bespelen van het orgel als een toegift zag.

Stadsmuziekmeester

Toen het stadsbestuur ten tijde van de Bataafse Republiek onder Franse invloed van het ambt van stadsorganist een kerkelijke betrekking maakte, werd deze ontheven van de verplichting tot het geven van muziekonderwijs en publie-

ke orgelbespeling, zoals in de instructie van 1768 nog was vastgelegd. Niet meer werd van de organist verlangd dagelijks of zoveel malen als dat voorgeschreven werd 'te spelen op de orgelen om daardoor de luyden te meer uyt herbergen en taveernen te houden en met conste van musyck wellicht [te ver-]maecken en aen te trecken'.

Het besluit was voor organist Swarthoff reden om ook naar andere inkomsten uit te zien. Die vond hij bij het gemeentebestuur maar ook in de privé-sector zoals in 1807 bleek bij de oprichting van het hervormde zangkoor 'Volmaakter door den tijd' waarvan hij dirigent werd. Door middel van het koor wilde de kerkenraad de openbare godsdienstoefening verbeteren, waarin met "luid geschreeuw en zonder gevoel" gezongen werd.

Het wegvallen van het muziekonderwijs aan particulieren door de stadsorganist werd opgevangen door muzikanten in deeltijd baan, zo oordeelde men later. Uit overzichten



H.A. Meyroos, de eerste stadsmuziekmeester begon in 1845 met zijn werkzaamheden.

van de patentbelasting van 1806 blijkt dat er in dat jaar tien 'muzikkanten' werden aangeslagen.

Van dit groepje was de musicus Gerrit Krook die in 1796 tot opziender van de turf was aangesteld en in 1797 optrad als wijkmeester in wijk 16, de belangrijkste.

Dat blijkt uit een voorstel van de burgemeesters na het overlijden van Krook in 1821. Zij betoogden 'dat men reeds lang in deze stad verstoken is geweest van eenen

bekwamen Meester in het geven van Onderwijs in de Muziek, en [dat] dit gebrek vergroot is sedert het onlangs overlijden van den Muzijk-meester Gerrit Krook, waardoor het geven van Les op de Piano en het stellen van dezelve, alhier geheel is komen te vervallen'.

Omdat het geven van muzieklessen binnen de stadsgrenzen geen redelijk bestaan zou opleveren, vroegen ze aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland toestemming een 'stadsmuziekmeester' aan te stellen. G.S. gingen akkoord met ingang van 1822 en bepaalden conform het verzoek van de burgemeesters het salaris op 300 à 400 gulden 's jaars. Aangesteld werd J.W.H. Fuerhacker die de opdracht kreeg 'jongelieden die daartoe aanleg hebben - zoonodig kosteloos- muzieklessen te geven'. Dat deed hij tot omstreeks 1845.

Stadsmuziekschool

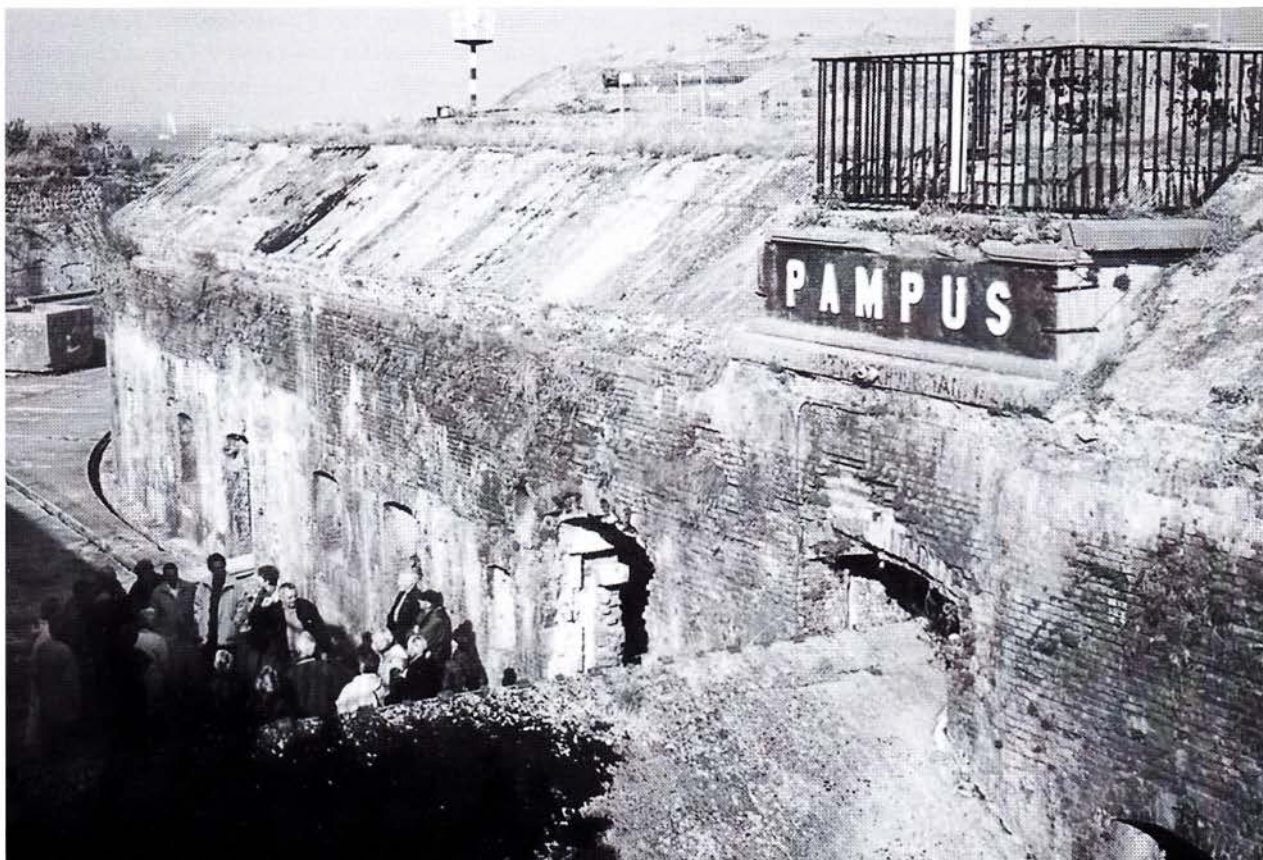
Van dat jaar 1845 tot 1851 verkeerde men in een zekere impasse wat de magistraat helemaal niet kon gebruiken bij haar besluit van 22 juli 1845 om een stedelijke muziek- en zangschool in te stellen. De na Fuerhacker werkende stadsmuziekmeesters voldeden niet geheel of vertrokken naar elders waardoor in april 1851 een oproep plaats vond voor een nieuwe stadsmuziekmeester. Die was verantwoordelijk voor het muziekonderwijs. Hij moest leiding geven aan het gehele muzikale leven. Hij was organist van de Grote Kerk, waarmee de situatie van voor 1795 terug kwam, maar nu omgekeerd. Ook diende hij één of meer zangkoren te dirigeren, leidde hij de orkestvereniging en verzorgde de werkzaamheden voor abonnementsconcerten.

Men vond die duizendpoot in H.A. Meyroos uit Enkhuizen. Met ingang van 1 juli 1845 begon hij met zijn werkzaamheden. Nog geen drie dagen later, 3 juli 1851, richtte hij de mannenliedertafel 'Sappho' op. Onder zijn leiding bloeide het muzikale leven in Hoorn. Men betreunde het zeer dat hij in 1862 ontslag nam wegens een benoeming in Arnhem. Men besloot toen een 'concours' te houden om tot een opvolger te komen. In de plaats van Meiroos kwam H.F. Utermöhlen die de muziekschool leidde tot 1902, veertig jaren lang. Na hem kwamen J. van Dissel, J. Stroomberg en de Hoornse violist G. Hop. De laatste kon in de crisis van begin jaren dertig opheffing van de stadsmuziekschool wegens bezuinigingsmaatregelen niet voorkomen. Alleen de raadsfractie van de SDAP stemde op woensdag 13 december 1933 tegen het voorstel tot liquidatie.

Pas na de oorlog kwam er vanuit de Hoornse Culturele Raad een initiatief om weer een volksmuziekschool te gaan beginnen. In 1951, honderd jaar na de komst van Meiroos, ging die van start. Twintig jaar hield ze het uit, tot ze in 1970 opging in een regionale muziekschool voor West-Friesland. Ook die legde na zo'n twintig jaren het loodje. Voor Hoorn, Wester-Koggenland en Venhuizen werd haar taak in 1992 overgenomen door de 'Muziekschool Gerard Boedijn'.

In de bus van Pampus naar Naarden

M.V.



In de warme herfstzon op het dek van de veerpont, met op de achtergrond kasteel Muiderslot, naar het fort Pampus te varen. Zo begon het eerste deel van de ledenexcursie op 6 oktober j.l. Aangekomen op Pampus splitsten we ons in twee groepen om in het fort rondgeleid te worden. Door uitstekende gidsen werd ons de geschiedenis van het fort verteld en werden we door de ruimtes en gangen geleid. Sinds 1629 was de Hollandse Waterlinie met de sector Muiden, Naarden en Weesp de laatste verdedigingslinie van Amsterdam. De Frans-Duitse oorlog van 1870-1871 verontrustte de regering dermate, dat besloten werd een gordel van 42 forten rond de hoofdstad aan te leggen. Deze Stelling van Amsterdam vertoonde een gat van ruim acht kilometer: 'het Buiten IJ'. In 1887 werd daarom begonnen met de bouw van het fort Pampus, die in 1895 werd afgerond. In vredestijd werd Pampus uitsluitend door fortwachters bewoond. Alleen tijdens de Eerste Wereldoorlog was het fort paraat met 200 man. In 1933 vertrok de laatste fortwachter en werd het fort geleidelijk ontmanteld. Tijdens WO II werden de geschutskoepels door de Duitsers opgeblazen en als schroot naar Duitsland

gebracht. Na de oorlog werd de taak van Pampus als verdedigingswerk opgeheven en begon er een periode van verval. De Stichting Pampus werd in 1986 opgericht door een aantal inwoners van Muiden dat bezorgd was over de toekomst van het fort. De Staat der Nederlanden kocht in 1990 het forteiland en de restauratie kon beginnen. Het is nu hoognaamd in de oude staat hersteld; in de toekomst





Het stadhuis van Naarden.

zullen ook nog een paar ruimtes worden ingericht zoals ze er oorspronkelijk hebben uitgezien.

Na een lunch in het restaurant, genoemd naar graaf Floris V, stonden ons de gidsen van de stad Naarden op te wachten. De vesting zal bij de meeste lezers wel bekend zijn, met zijn typische stervormige dubbele wallen en de grachten eromheen. De vesting is in opdracht van Willem I



gebouwd naar een ontwerp van Adriaan Dortsman.

Naarden is ook de stad waar tijdens een pestepidemie in 1670, de grote theoloog en pedagoog Jan Amos Komensky stierf. De plek waar Comenius, zoals hij doorgaans wordt genoemd, is trouwens Tsjechisch grondgebied! Comenius is er ook begraven. Andere bijzonderheden waar de gidsen ons onder andere op hebben gewezen waren de spreuken boven de hoofdingang van de voormalige kazerne: 'Indien gij vrede wilt, bereid de oorlog voor' en 'Lafheid is erger dan pijn'. Zeer strijdlustige, en voor een kazerne toepasselijke spreuken.

Het Ruysdaelplein is genoemd naar de schilders Isaac en Salomon Ruysdael die in Naarden geboren zijn. Een houten genieloods, soldatenwoningen, militair hospitaal zijn nog bewaard gebleven.

Naarden heeft ook een prachtig Stadhuis. Het is in 1601 in renaissancestijl gebouwd, met o.a. een oorspronkelijke schepenenkamer. In de Raadhuisstraat was een huzarenlogement. De hoge schoorsteen naast de 17e eeuwse trapgevel van een ander huis wijst er op dat er een bakkerij was gevestigd. In de Kloosterhof is de binnenplaats van de voormalige weeshuiskazerne, waar non-

nen in de 15e eeuw de zorg voor de wezen op zich namen. Ook staat daar een beeld van Comenius. In de kapel waar



hij is begraven is het Comeniusmuseum ondergebracht. In de Kloosterstraat is een aantal bijzondere panden eigendom van de stichting Hendrick de Keyzer, om het behoud ervan veilig te stellen.

Dit zijn een paar voorbeelden uit de rondleiding, het is teveel om op te noemen. In ieder geval, als u nog niet in Naarden bent geweest, zeker een keer doen!

Oud Hoorn is te zien over de hele wereld

Margret Wagenaar

www.verenigingoudhoorn.nl on line

Acht oktober 2001 was een gedenkwaardige dag. De Vereniging presenteerde de eigen internetsite onder de naam www.verenigingoudhoorn.nl. In de hele wereld kan men nu in de eigen huiskamer lezen over de activiteiten van de Vereniging. De site is al door meer dan 650 personen bezocht, onder meer vanuit Australië, Nieuw Zeeland en Israël.

Een enthousiaste internetgroep hield zich in de afgelopen maanden bezig met de voorbereiding. De werkgroep bestaat uit: Lena Bonte, Ron Dol, Jan Floris voorzitter, Joss Halsema, Diana van den Hoogen, Bill Jeffery, Harm Stumpel, Christian Takes, technisch webmaster, Margret Wagenaar, eindredactie en Theo Wittebol. De site werd technisch mogelijk gemaakt door www.hoorngids.nl.

Actuele zaken

Er zijn nog grote plannen, maar op de site is nu al de dagelijkse actualiteit te lezen, zoals de reactie van het bestuur op ontwerpbestemmingsplan Bangert en Oosterpolder en een verslag van de najaarsledenvergadering in oktober. Maar ook de interessante nieuwe uitgaven van de Publicatiestichting Bas Baltus en de komende najaarslezingen. Bezoekers van de site kunnen de Vereniging bovendien

een vraag voorleggen. Diana van den Hoogen van het Oost Indisch Pakhuis coördineert de beantwoording van deze vragen.

Vragen die voor iedereen interessant zijn, worden mét het bijbehorende antwoord op de site geplaatst.

Uw hulp is nodig

Naast het opbouwen van informatie op de site is het belangrijk dat het adres van de site zoveel mogelijk onder de aandacht wordt gebracht. Alle leden van de Vereniging kunnen hier een rol in vervullen door het adres door te geven aan uw vrienden, burens, kinderen en kleinkinderen. In december besteedt de site aandacht aan het werven van leden, dan wordt de suggestie gedaan om via de site een jaarabonnement als Sinterklaascadeau aan vrienden of familie te geven. Kortom, www.verenigingoudhoorn.nl kent vele mogelijkheden en de site staat aan het begin van een lange ontwikkeling. Wie mee wil helpen bij het opbouwen van de site is van harte welkom. Dit geldt zeker voor mensen die over 'OudHoornkennis' beschikken, bijvoorbeeld door deelname in een van de werkgroepen. Alle informatie is welkom en internetkennis is absoluut geen vereiste. U kunt zich aanmelden bij het Oost Indisch Pakhuis.



Een kijkje op de woningen die woningbouwvereniging 'Onze Woning in de jaren 1920-1921 neerzette tussen de Drieboomlaan en de spoorbaan. In het midden lag een plantsoentje.

Inhoudsopgave 2001

Kwartaalblad; redactie; lezers

Lezers schrijven

37, 85, 121, 173

Vereniging

	Bouwkunscursus 2001	19, 73
	Data lezingen seizoen 2001-2002	111
	Enthousiaste aanmeldingen {Internet-werkgroep}	45
	Fotoverslag najaarsledenvergadering	151
	Ledenexcursie	111
P.M. Huisman	Jaarverslag 2000	11
P.M. Huisman	Verslag najaarsledenvergadering 21 oktober 2000	22
P.M. Huisman	Verslag voorjaarsledenvergadering 17 april 2000	110
Frans van Iersel	Jaarcijfers Oud Hoorn 2000	16
A. van der Knaap	Douwtrappen in Hoornse Binnenstad	13
Christ Stoffelen	Het documentatiecentrum van Oud Hoorn	71, 159
Marit Veerman	In de bus van Pampus naar Naarden	178
Marit Veerman	De ledenexcursie: naar Pampus en Naarden	62
Marit Veerman	Nieuw lezingenseizoen is weer begonnen	166
Margret Wagenaar	Oud Hoorn is te zien over de hele wereld	180
A.G.F. van Weel	Bestuursmededelingen	30
Ton van Weel	Van de bestuurstafel	60, 103, 147
Frans Zack	Enorme dia-serie vermaakt aan Oud Hoorn	74

Stadsbeeld

A. de Graaf	Jaarverslag van de Vereniging Het Carillon	174
A. de Graaf	Kerkmeijer-de Regtstichting 2001	156
Herman Lansdaal	Kleine Oostbrug en die bij het VOC	72
Femke Uiterwijk	Hoornse Schouw te water gelaten	45
Ton van Weel	Bedreiging eerste schil deel 2	28
A.G.F. van Weel	Stadsbeeld. Restauraties, wijzigingen, verval	40, 80, 124, 160
Frans Zack	Grafmonument Dankelman weer als nieuw	14

Stadsgeschiedenis (inclusief boekbesprekingen)

	Nicolaas Piekart en de Drieboomlaan	157
Jan de Bruin	De Waag en Hendrick de Keijser	139
Peter Dorleijn	Geschiedenis Vereniging Het Taanhuis 1896-1968	3
Corien Groot-Botman	Pieter Botman voorspelde het al in 1904	107
N.J. Groot	Het Statenlogement in Hoorn	118
H. Hazelhoff Roelfsema	Opvarenden schepen Le Maire en Schouten	19
H.L.[ansdaal]	"De Hoornse taart", mislukte moord	119
H. Lansdaal	Het vroege verhaal van de kleine 'Bels'	152
H. Lansdaal	Zij werd later mijn moeder	173
Hillebrand Peerdeman	Pool's tabak, er was nooit een betere	51
B.C.H. van Tartwijk	Met Pieter Pickmans het zeegat uit	24
Marit Veerman	Polman Schildersbedrijf: 75 jaar	66
Ton van Weel	Hoe Hoorn groeide dankzij 100 jaar Woningwet	91
Karin Wester	Firma Wester's Bouw- en Timmerbedrijf	112
Frans Zack	Het mysterie van de verdwenen plaquettes	20
Frans Zack	'Plaquette-sneeuwbal' niet te stuiten	120
Frans Zack	'Plaquette-sneeuwbal' rolt nog steeds	63
A. van Zoonen	Muziekonderwijs al vanaf 1359 in Hoorn	175

Rubrieken

H.W. Saaltink	Men vraagt ons	33, 75, 129, 167
Femke Uiterwijk	Hoe Hoorn veranderde	48, 88, 136, 184
Femke Uiterwijk	Kent u Hoorn ook zo?	46, 86, 134, 182

Op foto 1 ziet u het 'hoekje' van het Venidse op de kop bij het plantsoen. Ik vind zo'n rondgemetseld muurtje iets bijzonders, net zoals ronde etalageruiten. Dat zijn toch meer ambachtelijke dingen en daar moet een mens zuinig op zijn. Het is gebouwd in 1913 achter het kaaspakhuis De Zon, Bierkade 1 en maakt deel uit van een wat groter pakhuis dat ernaast staat. Als je even op het dak kijkt, zie je dakpannen liggen die ook honderd jaar geleden veel gebruikt werden. Ze werden wel Muldenpannen genoemd. Ze waren meer vierkant dan de Hollandse pan.

Enkele foto's van deze serie heb ik gekregen van andere fotografen en hoewel er duidelijk achterop deze afdruk staat dat het de gevelsteen is die in de muur van de muziekschool zit en ik dat natuurlijk ook wel weet, ben ik er met de tekst vanuit gegaan dat het hier om de gevelsteen van het Postkantoor aan het Grote Oost gaat. En dat gaf enige verwarring bij het zoeken, want de muziekschool ligt niet aan de omringdijk. Mijn excuses voor deze overlast. Niettemin hebben alle inzenders een goede oplossing ingezonden. Het gebouw is in 1940 aan de Noorderstraat neergezet, naar ontwerp van de heren Van Reijendam en Hermans. Van Reijendam was gemeente-architect en heeft in Hoorn voor verschillende panden de tekeningen geleverd. Na de bouw werd de telefooncentrale erin gevestigd. Alle telefoonverbindingen voor Hoornse abonnees werden er tot stand gebracht. Het betrof hier dus een Rijksgebouw en de gevelsteen stelt dan ook twee leeuwen voor die het wapen van Holland vasthouden. Aan de onderkant ziet u wat meer streekgebonden ornamenten zoals het wapen van West-Friesland, een 17e eeuwse schip en het hoorntje van Hoorn. Ertussen de spreuk: je maintiendrai. Het pand staat eigenlijk op een van de oude bolwerken van Hoorn. Van 1883-1937 stond op deze plaats een ander pand waarin tot 1927 de Herensociëteit gevestigd was. Er hoorde ook een kegelbaan bij en een muziektent. Kortom een plaats waar de toenmalige upperten van Hoorn zich uitstekend wist te vermaken.

Wat de telefooncentrale betreft, die voldeed zo rond 1990 niet meer aan de eisen van de PTT. De centrale aan de Van Aalstweg werd toen uitgebreid. In 1993 nam de muziekschool na enig

verbouwingen haar intrek in het pand. Foto 3 toont de zijkant van het Westfries Museum. Het is de zinken opvangbak voor het regenwater dat van het dak van het achterpand afstroomt. Het museum, ooit vergaderplaats van de afgevaardigden van het Noorderkwartier en daarvoor woonplek van de proost van West-Friesland, bestaat uit verschillende panden. Dit dwarspand is het oudste van het hele complex.

Foto 4:

Dit bordes bevindt zich voor het huis Achter de Vest 56 op de hoek van de Pakhuisstraat.

In het begin van de vorige eeuw was dit een onbebouwd stukje Hoorn. In 1912 besluit de heer J. Zeylemaker Jzn. hier een huis te laten bouwen naar ontwerp van J. Cramer. Cramer heeft veel in Hoorn gebouwd. Hij heeft nooit voor architect gestudeerd maar wist toch, wellicht door zelfstudie, de door hem gebouwde panden kenmerken te geven die in 1912 soms wat achterhaald waren, maar ook de eigentijdse stijlen paste hij op zijn eigen manier toe. Achter de Vest 56 is een pand met allure. De hele ingangspartij maakt indruk. De deur met een Lodewijk de 15e ornament, is 18e eeuwse en daarom niet bij dit pand horend maar waarschijnlijk ergens anders gekocht. Aan weerszijden twee pilasters voorzien van een ionisch kapiteel. En dan erboven een houten luifel die de bewoners en gasten bescherming biedt tegen regen en wind bij het betreden van het pand. Langs het bordes een smeedijzeren hek. Verder heeft de gevel wat neo-rennaissance-kenmerken zoals de gele accenten die erop aangebracht zijn, de rondlopende ontlastingsbogen boven de ramen met daarbinnen wat siermet-selwerk. De glas-in-lood bovenramen. Dat is allemaal eind 19e eeuwse. Bij de bouw in 1912 was de hoek Achter de Vest/ Pakhuisstraat natuurlijk een rustig gebied. Nu is het meer een verkeersknooppunt. Ik bedoel te zeggen dat met de toename van het verkeersslawaai ook de allure van een pand achteruit gaat.

Foto 5 is genomen op het pleintje tussen de Bottelsteeg en de Wijdebrugsteeg. De heer Jacq Entius schrijft: 'Na de Tweede Wereldoorlog in 1946 kocht mijn vader dit pand van mevrouw Van Riel die in het winkelgedeelte een krui-

denierszaak hield en daar ook koloniale waren verhandelde. De schoenmakerij van mijn vader werd hier gevestigd. Daarvoor had hij een werkplaats in de Wijdebrugsteeg 2, nu onderdeel van de viszaak van Henk Wormsbecher. Begin jaren zeventig verkocht mijn vader het pand aan Jopie Walter.

De bestaande zijgevel van het achterhuis is niet te vergelijken met de situatie van 1946.'

Nee, enkele jaren geleden is het zijpand helemaal verbouwd. Maar ik heb de foto uitgekozen omdat het dwarsgeplaatste voorhuis zo goed te zien is. Dat is gebeurd in de 19e eeuw. Zo'n dwarspand geplaatst voor oudere woonhuizen komt op meerdere plekken in Hoorn voor. Maar meestal zijn ze dan ouder.

Hier volgen de namen van de inzenders: Oscar Dekker, de heer en mevrouw Van Doesburg, Familie Duin, Jacq Entius, mevrouw Hemmer, Ciel en Gerard Lampe, G.V.M. Lampe, mevrouw M.C. Mes, mevrouw J.C. Opmeer, Rick Singer, J. Schoenmaker, Familie Semler, Jan en Jannie Siepert, familie Tober, Arnold de Wolff, J. Zwarekant.

De winnaar van de boekenbon is geworden: Oscar Dekker

En dan nu de nieuwe foto's.

Foto 1: een oud pakhuisje binnen het Hoornse rondje.

Foto 2. Deze kopjes treft u aan in de voorgevel van een nieuw pand, ook binnen het Hoornse rondje. Er staat een speciale rij bomen in deze straat.

Foto 3. Een fraai stukje sierwerk op het dak van een huis langs een grachtje.

Foto 4. Dit is misschien wel het kleinste wapen dat in de stad te vinden is. Langs een belangrijke straat, boven een raam. Het heeft iets met het vroegere waterschap te maken.

Foto 5. Een pomp op een binnenplaats, maar wel vanaf de straat te zien. Tussen het Hoornse rondje en de Singel.

Stuur of breng uw oplossingen voor 1 februari 2002 naar Femke Uiterwijk, Grote Oost 98-100, 1621 BZ Hoorn. Ik wens iedereen veel succes (alle aanwijzingen kloppen nu echt!)



Foto 1

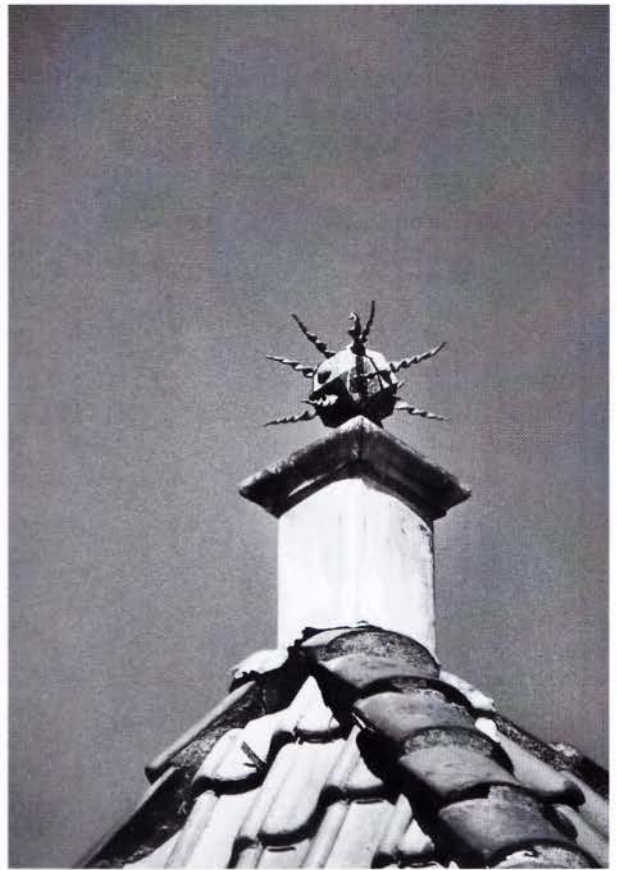


Foto 3



Foto 5



Foto 4



Foto 2

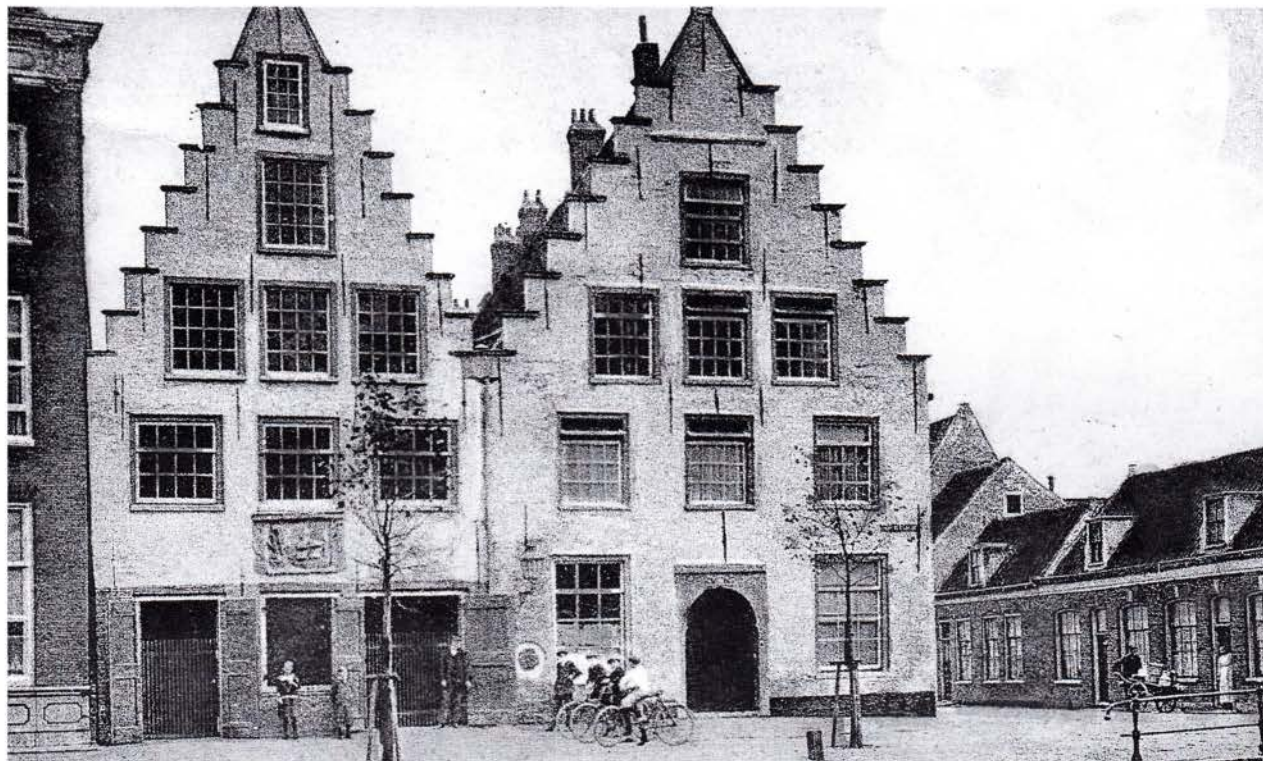
HOE HOORN VERANDERDE

Femke Uiterwijk



Een mooie winterse foto van het Munnikenveld rond 1900. Zowel links als rechts zijn panden te herkennen die er nu nog staan. De twee trapgevels links en de rij lage huisjes bijvoorbeeld. Het mooie poortje van de Latijnse School vormde toen nog niet de toegang tot het Claes Stapelhof.

Rechts zijn verschillende panden later gesloopt en werden nieuwe huizen neergezet. Maar wat het meeste aanspreekt, is het feit dat de gebouwen van De Villa helemaal op de achtergrond aan de Draafsingel nog niet zichtbaar zijn want die werden daar in 1905 geplaatst.



Een vooraanzicht van de VOC pakhuizen aan Onder de Boompjes. Het jaartal 1924 is door de PTT aan de achterkant van deze kaart gestempeld. Op foto's die tien jaar eerder genomen zijn, staan nog prachtige zware bomen langs de waterkant. Op deze afbeelding zijn het kleine pas beginnende jonkies. Waarom de oude geroid zijn toen, is mij

niet bekend. De voorgevels van de pakhuizen zijn nog in verouderde staat. In 1940 zijn in oude luister hersteld. Ook is toen onder de grote gevelsteen de tekst: VOC-COMPAGNIE aangebracht. Tot 1922 waren de pakhuizen nog in gebruik bij het hier gelegerde garnizoen als hulpkazerne.